Գ. ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 888 ՇԱԲԱԹ 12 ՅՈՒՆՎԱՐ 1902 25 ՅՈՒՆՎԱՐ 1902 (Ն. Տ.)

10 ՓԱՐԱ
ՏԵՐ ԵՒ ՅՆՈՐԻՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃՈՒՎԵԼԻՈՆԵԱՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Գապը Ալի Ճատտեսի, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ
ارمنیجه سورهانتاك قزته‌سی
صاحب امتیاز د. جیولك
باب عالی جاده‌سی نومرو ۲۰
DIRECTION DU JOURNAL ARMÉNIEN
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTNOPLE

ԵՏ ՉԻ ՏՐՈՒԻՐ Խմբագրութեան ուղղուած ո և է գրութիւն	ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊՕԼԻՍԻՑ ՀԱՄԱՐ	ԴԱԻԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ Թղթապուլի ծախէը մէջ վճ.	ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ Թղթապուլի ծախէը մէջ վճ.	ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ կը սկսին ամէն ամսոյ 10ին, 20ին և 30ին	12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 75 6 » » » 40	12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100 6 » » » 50	12 ամիսը կանխիկ ֆրք. 22 6 » » » 11	Մէկ անգամի համար տողը 5 դր. Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մանաւանդ պայմաններ։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ
Արշալոյսին

ՁԱՐՏԱՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՀՍԿԱՑ ԶԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

ՊՂՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Անատոլուի երկաթուղւոյ գծին Գօնիայէն մինչեւ Պաղտատ և մինչեւ Պարսկական Ծոց երկարաձգուիլը, որ արտօնուեցաւ Իայս. Իրատէով, չատ դիւրին է երեւակայել թէ ամենամեծ ազդակ մը պիտի ըլլայ երկրին առեւտուրին, երկրագործութեան և ճարտարարուեստին զարգացման։ Ասիական Թուրքիան, որուն մէկ քանի մասերը միայն ցարդ վայելած էին երկաթուղիին՝ իրեն հետ բերած բարիքները, ասկէ 35-40 տարի առաջ բոլորովին զուրկ էր երկաթուղիի գիծերէ, և ի դէպ է ըսել թէ Վեհ. Սուլթան Ապտիւլ Համիտ խանի գահակալութենէն ի վեր վայրաչարժերը ամէնէն աւելի սկսան սուրալ կայսրութեան այս մասին գանազան կողմերը։ Բաւական է համառօտ ակնարկ մը նետել վերջին մէկ քանի տասնեակ տարիներու միջոցին տրուած արտօնութիւններուն վրայ, ցուցնելու համար թէ տնտեսական օրքան մեծ յառաջդիմութիւններ ձեռք բերուած են Վեհ. կայսեր իշխանութեան օրով։

Ասիական նահանգներուն համար երկար ատեն անհրաժեշտ նկատուած էր երկաթուղիի հաղորդակցութիւնը։ Խրիմի պատերազմէն անմիջապէս ետքը, 1856 սեպտ. 23ին երջանկայիշատակ Սուլթան Ապտիւլ Մէճիտ խան Անգլ. ընկերութիւն մը կ'արտօնէր Այտընի երկաթուղին չինելու։ Առաջին փորձն էր ասիկա, որ այնքան փայլուն չեղաւ սակայն, ընկերութեան նիւթական միջոցներուն անբաւականութեանը պատճառաւ։ Շինութեան պայմանաժամ որոշուած 4 տարիին մէջ, Իզմիրէն սկսելով միայն 27 քիլոմեդր տեղ չինուած էր. աւելին ընելու անկարող կը գտնուէր ընկերութիւնը։ 1861ին և 1863ին տրուած նոր արտօնութիւններ փրկեցին ընկերութիւնը, որով 1866 յուլիսին երկաթուղին կարելի եղաւ երկարել մինչեւ Այտըն։ Այս պարագան մէջ կը բերենք, ցուցնելու համար թէ նախնական դժուարութիւնները չեն որ գործին ապագայ կարեւորութիւնը պիտի որոշեն։

Այտընի երկաթուղիի արտօնութենէն ետքը տրուեցաւ Իզմիր-Քասապա երկաթուղիին չինութեան արտօնութիւնը Անգլիական ընկերութեան մը, բայց յետոյ Ֆրանս. ընկերութեան մը անցաւ ատիկայ։ Ես սակայն Վեհ. Սուլթան Ապտիւլ-Համիտ կայսեր գահակալութեան պահուն այդ գիծը չէր աւարտած տակաւին։ 1871ին կայս. Իրատէ մը հրամայած էր ուղղակի և անմիջապէս չինութիւնը Ասիական երկաթուղիներու։ Օսմ. պետութիւնը այն ատեն ձեռնարկած էր չինել Հայտար Փաշա-Իզմիտ, Մուտանիա-Պրուսա, և և Քասապա-Ալաշէհիր գիծերը։ Բայց 1876ին, 274 քիլոմեդր երկաթուղիի գիծ կար միայն չահագործութեան վիճակի մէջ, այն է 43 քիլոմեդր՝ Հայտար Փաշա-Իզմիտ գծին վրայ, և 231 քիլոմեդր՝ Իզմիր-Այտըն և Իզմիր-Քասապա գիծերուն վրայ։ Իսկ այժմ՝ Վեհ. Սուլթանին գահակալութենէն ի վեր, 25 տարիներու միջոցին իրագործուածը հետեւեալ կերպով կը հաշուուի.—

Այտընի գիծ	
Հայտար-Փաշա-Իզմիտ	91 քիլ.
Իզմիտ-Էնկիւրի	485 «
Էսկի-Շեհիր-Ռոնիա	444 «
գումար	1020 «
Այտընի գիծ	
Իզմիր-Այտըն-Տինար	376 քիլ.
Զանազան ճիւղեր	139 «
գումար	515 «
Քասապայի գիծ	
Իզմիր-Քասապա-Ալաշէհիր	168 «
Ալաշէհիր-Աֆ. Քարահիսար	252 «
Սօմա և Միաց.	95 «
գումար	515 «
Պէրութ-Դամասկոս-Հօրան գիծ	
Պէրութ-Դամասկոս	155 «
Դամասկոս-Հօրան	103 «
Աքսա-Դամասկոս	253 «
գումար	511 «
Եաֆա-Երուսաղէմ	86
Մերսին-Ադանա	67
Մուտանիա-Պրուսա	41

Համագումար 2755 քիլոմեդր՝ ցարդ չինուած երկաթուղիները Ասիական Թուրքիոյ մէջ։

Պէրութ-Դամասկոս գծին ընկերութեան, և Պաղտատի գծին չինութեան համար արուած նոր արտօնութիւնները կը կրկնապատկեն գրեթէ այս թիւը, և կը հասցնեն իրը 5300 քիլոմեդրի, թիւ մը որուն պերճախօսութիւնը աչքառու և ամենամեծ հանգամանք մը կ'առնէ, մանաւանդ երբ բաղդատուի 25 տարի առաջ Ասիական Թուրքիոյ մէջ գտնուած երկաթուղիներուն հետ, որոնց երկայնութիւնը 274 քիլոմեդր էր միայն։

Ասիական Թուրքիոյ մէջ ցարդ չինուած երկաթուղիներու վրայ այս ամփոփ ակնարկը նետելէ ետքը, դառնանք Պաղտատի հսկայ գիծին, որուն անցնելիք տեղերուն ալն. պայմանները մասին երկչ բաւական տեղեկութիւններ տրուեցան արդէն։ Ծուցնելու համար սակայն թէ այդ երկաթուղին օրքան մեծ բարիք մը պիտի ըլլայ Թուրքիոյ համար, չհեկնիմ է համառօտ տեղեկութիւններ տալ նոյն գծին անցնելիք նահանգներէ մէկ քանիին բերքերուն ալն. վրայ։

Ծիշդ նախ և առաջ Քոնիայի կուսակալութիւնը, որ անուանի է իբրեւ Օսմ. կայսրութեան ամենէն բարեբեր նահանգներէն մէկը, իր արգաւանդ դաշտերով, և իր երկրագործական բերքերով, որոնց մէկ կարեւոր տեղը կը բռնեն ցորեն, գարի և վարսակ։

Երկաթուղիի գիծը յետոյ պիտի անցնի Ատանայի նահանգէն, որ նշանաւոր է իր հարուստ հանքերովը՝ մանաւորապէս արծաթախառն կապարի, և մեծ անտառներովը։ Իր բերքերն են արմտիք, սուսամ, ծխախոտ և մանաւանդ բամպակ, որով նշանաւոր է մանաւորապէս։

Հալէպի կուսակալութիւնը, մօտ 800000 բնակչութեամբ, իր կարեւոր մասերուն մէջ ունի առատ արմտիքներ, որոնք կը բաւեն ոչ միայն տեղային սպառման, այլեւ կ'արտածուին ալ բաւական քանակութեամբ։ Բերքերուն մէջ կան նաեւ բրինձ, կտաւատ, շաքարեղէն ևն։ Բայց իր գլխաւոր բերքերն են ձիթապտուղ, սուսամ, բամպակ և ծխախոտ։ Առատ պտղաբերութիւն մըն ալ ունի զանազան դաշտերուն մէջ։ Իր բերդն դաշտերուն մէջ կ'արածին բազմաթիւ ոչխարներ և արջառներ։ Տարածուն թթաստաններ դիւրութիւն կուտան շերամ մշակելու, և թէ խամ թէ գործուած (կերպասի) ևն. վիճակին մէջ արտածելու։ Արտածելի կարեւոր բերքերէն մէկն է մեղրը։ Նաև զանազան հանքեր կ'աւելցնեն նահանգին կարեւորութիւնը։ կան պղնձի, հանքածուխի, կապարախառն արծաթի, պօրասիթի, քրօմի, արծաթի, երկաթի, սև և ճերմակ մարմարիոնի հանքեր, աղահանքեր պակաս չեն։

Նոյն բարեբերութիւնը ունի նաեւ Մուսուլի նահանգը, 800000 բնակիչով, որ իր ընդարձակ դաշտերուն և այգիներուն մէջ կ'արտադրէ երկրագործական բերքերուն, արմտիքներուն և միրգերուն գրեթէ բոլոր տեսակները։ Միայն ցորենի բերքը տարեկան 30 միլիոն քիլոյի, և գարիի բերքը 35 միլիոնի կը հասնի։ Ծխախոտի, պղինձի, արծաթախառն կապարի և նոյն իսկ ոսկիի հանքեր կան։ Ոչխարի և այծի քանակութիւնն է 1,600,000, արջառի՝ 500,000, ձիի՝ 260,000, ուղտի 90000, ջորիի և աւանակի՝ իրը 22000։

Պաղտատի և Պասրայի նահանգներն յայտնի է թէ նշանաւոր են իրենց բերքերութեամբ, իրենց կարեւոր առանքերով ևն. ևն., որոնց վրայ գրութեանս սահմանը չի ներեր աւելի երկարել։

Վերոյիշեալ տեղեկութիւններէն ինքնին կը հասկցուի թէ երկաթուղիին այդ արգաւանդ նահանգներէն անցնիլը օրքան մեծ բարիք մը պիտի ըլլայ երկրին ճարտարարուեստին և վաճառականութեան։ Չենք ուզեր խօսիլ այն օգուտին վրայ, որ այդ երկաթուղիին չինութեան աշխատութիւնները պիտի բերեն իրենց հետ, հազարաւոր բանուորներու աշխատութիւն և ապրուստի միջոց հայթայթելով, և այդ բանուորներու բնակութեան և ապրուստի պէտքերու հայթայթման համար գծին վրայ գտնուողներուն մեծ օգտակարութիւն մը ունենալով։

Ասոնք մեծ օգուտներ են անշուշտ, բայց առժամանակեայ են։ Ամենամեծ, հսկայ օգուտ մը կայ անդին, և այն սա է թէ՝ այսուհետեւ Եւրոպայի արմտեակ հրապարակներուն վրայ Օսմ. արմտիքները և երկրագործական բերքերը ի վիճակի պիտի ըլլան տիրող դիրք մը բռնելու։

Ճարտարագործ ժողովուրդները իրենց երկրին մէջ չկրնալով հասցնել իրենց ներքին սպառման բաւելու չափ արմտիք, ստիպուած են պակաս մնացածը օտար երկիրներէ գնելու։ Հետեւաբար, ըստ ամենայն հաւանականութեան, այսուհետեւ Եւրոպայի ճարտարագործ երկիրները Պաղտատի երկաթուղիին շնորհիւ Անատոլուի խորերէն Հայտար փաշա թափուած և անկէ Եւրոպա հասցուած արմտիքով պիտի կշտանան։ Տիգրիսի և Եփրատի բարեբեր հովիտները ճարտարագործ Եւրոպայի չտեմարանները պիտի ըլլան։ Արտածումներու շեհեղհեղէ աւելնալուն նորհիւ, չմշակուած թիզ մը հող չպիտի մնայ այն կողմերը, երկրագործութիւնը պիտի յառաջդիմէ, հանքերը պիտի չահագործուին, անտառներէն ամենամեծ օգուտները պիտի քաղուին, և զանազան կողմեր պիտի բացուին նաւթահորեր որոնք առատ ըլլալ կը յուսացուին։

Ասոնք այժմէն իրողութեանց չնորհիւ հոգին արժէքը պիտի բարձրանայ, պետական հասոյթները պիտի աւելնան, առեւտրական յարաբերութիւնները անհամեմատ կերպով դիւրանալուն հետ միասին աւելի ևս պիտի ապահովուին, և երկիրը աւելի պիտի բարգաւաճի, քանի որ առեւտրական բարգաւաճումը իրեն բնական հետեւանք պիտի ունենայ քաղաքակրթութեան յառաջդիմութիւնը, և հաղորդակցութեանց դիւրանալը պատճառ պիտի ըլլայ գիտութեան և ուսման լոյսին ամէն կողմ սփռուելուն։

Երկաթուղիի այս հսկայ ծրագիրը, Վեհ. Սուլթանին իշխանութեան ժամանակամիջոցին մէջ իրագործուած մեծ ձեռնարկներուն կարեւորագոյններէն մէկն է։ Ոչխարհի մէջ գտնուած երկաթուղիի երկար գիծերէն մէկը ըլլալու յատկանիշը չունի միայն այս նոր գիծը, այլ պիտի սատարէ բարգաւաճեցնելու երկիր մը, որ քաղաքակրթութեան օրրանը եղած է։

*** Այս բաւական երկար գրութիւնը վերջացնելէ առաջ հարկ է սակայն չնորհաւորել Ն. Սատօլուի երկաթուղեայ ընկերութեան նախագահ Տ. Զանեթը, և դեր-նախագահ Պ. Հիւկընէն, որոնք յառաջ տարին բանակցութիւնները կայս. կառավարութեան հետ, և իրենց ծանօթ ձեռնհասութեամբ և Թուրքիոյ երկրին հանդէպ իրենց բարեացակամ զգացումներով մեծագոյն նպաստեցին երկրին համար այնքան մեծ օգտակարութիւն ունեցող այս գործին նկատմամբ վերջնական համաձայնութիւնը յառաջ բերելու։ Զ.

ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Ոչ թէ յաչադուրեալ, այլ հասարակութեան համար է որ երկաթուղիկ բացատրութիւն մը տալ կը յօժարիմ։

Տասը տարիէ ի վեր գրական հրապարակը կը ճանչնայ զիս. պոլսական թերթ մը չկայ որ հիւրընկալած չըլլայ բանասիրական, պատմական ու լեզուաբանական յօդուածներս։ Եւ ոչ մէկ թերթ իր դուռը իմ առջեւս գոցած է։ Շահինեանէ տարիներ առաջ գիտէինք թէ պէյէ, պէյլէ, պէնէյէ բառերու ստուգաբանութիւնը գրուած է Զաբէղեանց տերականոնին ու Հնդեւրոպական նախնիներ մէջ։ Մենք ժամանակին, 1898ի Բէյրութի մէջ, «Ժողովրդական քանահիւսութեան աղդակներ»ը կարգ մը վերլուծումներով երկարօրէն խօսած ենք պէ ու Diu, Dies բառերու արմատակութեան վրայ։ Թարգմանչաց մասին գրածիս աղբիւրն ալ ոչ թէ նոյն ինքն Շահինեանն է, այլ «Հայկական դպրութիւն»ը և այն դասախօսութիւնները զորս Տ. Ղեղէչ եպս. Դուրեան աւանդած է Արմաշու Դպրեվանքին մէջ։ Շահինեանի գրածին մէջ Ս. Ներսէս Լամբրոնացին կը պակսէր որովհետեւ իր աղբիւրը չունէր. իմինիս մէջ կար անիկա որուն մասին տեղական թերթի մը մէջ գոհ վերաններ ալ լսեցի։ Հիմա ըսէք թէ ո՞վ է հետեւակը, ե՞ս թէ Շահինեան։

Գալով այն խնդրին թէ ե՞ս կ'օգտուիմ Շահինեանէ թէ Շահինեան ինձմէ, վկայ այն նամակները զորս Շահինեան Բէյրութի խմբագրութեանս օրով ինձի կ'ուղղէր եւ աղբիւրներ կը խնդրէր։ Ըսի չըսաւի հարկ չկայ. նամակները այն տեսնուան անօրէնութեան ձով պահած են, ուղղը թող երթայ հարցնէ։ Շահինեանը ինձմէ կ'օգտուի թէ ես անկէ։ Բացէ՛ք 1901ի Բէյրութը, և հոն կարդացէք Զրպազլոնինի յօդուածը Շահինեանի։ Շահինեան ինքն ալ գիտէ այս պարագան։

Թէ ըստ բաւականի հմտութիւն ունիմ ընդգրկած ճիւղիս, հասարակութեան ծանօթ են այն գնահատականները զորս ըրած են Հանրէս Ամսօրեայ, նաեւ բանասէր տոքթորներ, բանասէր բռօֆէսէօրներ, թէ՛ մերազգի և թէ օտարազգի, և թէ այն վստահութիւնը ու համակրութիւնը զորս կը վայելեմ ձեզմէ, հասարակութենդ ու լրագրական տնօրինութենէն։ Այդ յաչադուրեալները մանանչած թերթերու և անձնաւորութեանց քով գաճաճներ են։ Գաճաճներու հետ չափիլ ու պատասխանել չ։ Ազգագրական վերլուծումներուս, լեզուաբանական հետազօտութեանցս, օրը ծրին գրուած պատմական-բանասիրական տեսութեանցս գէթ ուրուագիծը յայտնէին։ Ան ալ բան մըն է։

Կոմիտաս Վրդ.ի խօսքերն ալ կը փափաքան։ 160 էջէ բաղկացած «Հայոց երգնական բանաստեղծութիւն» անունով մէկ հատազօտութիւնս հրատարակուեցաւ Լաոյի մէջ որ մօտերս իբրև պրակ ալ լոյս պիտի տեսնէ առանձին։ Զեռագրին յառաջաբանին մէջ աղբիւրներս մատնանշած եմ, ընդորս կոմիտաս Վ.ին գրած մէկ յօդուածն ալ։ Հրատարակիչը այդ յառաջաբանը յարմար դատած է առանձին հրատարակութեան։

ԻՆՉԵՐ Կ'ԸՍԵՆՔ ԵՒ ԻՆՉԵՐ Կ'ՐՆԵՆՔ ԱԿԱՄԱՅ

«Դո՛ւմ, մարդ իր կամքին հակառակ բան չըներ» պիտի բացագանչեն ազնիւ ընթերցողներս, որոնք այս սիրուն complimentը ինծի ուղղելէ ետք, չեմ գիտեր ո՛ր աստիճան այս ածականին արժանի կրնան ըլլալ։

Ես ինծի տրուած բոլոր բաներուն այնչափ նախանձախնդիր եմ, որ չեմ ուզեր ինծի ուղղուած սուին պատիւն ալ վերագրաձնել, բայց կ'ուզեմ ապացուցանել թէ մենք յաճախ ինչ ապուրներ կ'ուտենք, անանկ ապուրներ զոր անչուշտ չպիտի ուտէինք, եթէ տեսակած չըլլայինք ուտելու։

*** Վարժապետ ես, և անօրէն էֆ.ը կամ չոզ հոգաբարձուներէն մէկը կը բարեհաճի ճաշի հրաւիրել քեզ։ Բնականաբար, քիչ մը նաշ ընելէ ետքը, տեղէ մը սեւ, կամ համարեա՛թէ սեւ զգեստ մը կը ճարես, և կ'ելլես կ'երթաս, ընելիք խօսքերուդ վրայ առջի իրիկունէն մտածելով։

Մեծապատիւը կը սկսի խօսիլ։ Եւ սկիզբ կը փախցնէ ամենատափակ օրմտութիւններ ու կ'ըսէ ամենատխմար խօսքեր, որոնք չիզերդ կը գրգռեն ու սիրտդ կը տրամեցնեն, եւ սակայն... իւրաքանչիւր բառին գըլուխ կ'երերցնես և կը խնդաս կոկորդալիր։

... Ճաշի պահուն պնակիդ մէջ կը տեսնես ճեփ ճերման մազի թել մը, որ ապահովաբար աղուոր տանտիրուհիին կամ սիրուն օրիորդին չի պատկաներ, այլ պառաւ խոհարարուհիին։ Եւ հակառակ զգաստացած զղուանքիդ, կը ստիպուիս կլլել մազին թելը, ամէն մեղքիդ վրայ, կլլելդ ալ մկկուն յայտնի չըլլելու աշխատելով։

... Ամբողջ օրը՝ քարափին վրայ բեռնակրութիւն ընդդէ մը պէտքի յօդնած տոչն կը վերադառնայ, հազար աղօթք ընելով որ չելլա՛յ հիւր գայ գլուխ չխնդու նպատակով։ Բայց յանկարծ թա՛ք, թա՛ք, —Տէր և տիկին Ջեմ գիտեր ինչեան։ Անմիջապէս ոտքի կը ցատկես և անհուն ուրախութեան մը արտայայտութեամբ «Օ՛, աս ինչ հով փչեց, մենք ալ հիմա ձեզ վրայ կը խօսէինք»։

... Հակառակ ամէն կիրակի առտու եկեղեցի վազելուդ և հակառակ տէրջպասաներուն և ժամկոչ աղբարին «անդհես Ֆր առնէքներուն, մինչեւ հիմա դեռ գանձանակ մը չես տեսած։ Բայց օր մը՝ չարդէդ, քու cour ըրած օրիորդդ քենէ քիչ մը անդին կը գտնուի եկեղեցիին մէջ։ Տէր պապան կուգայ, ըստ իր բարի սովորութեան։ Օրիորդը աչքին պոչովը քու կողմդ կը նայի՝ տեսնելու համար-թէ նայինք ձեռքդ գրպանդ պիտի մտնէ՞, որով դուն ալ կը սափրուիս քառասունոց մը ցնծալ, անվնաս լուսանքներ տեղալով դուն քեզի՝ օրիորդին մօտը կեցած ըլլալուդ, կամ անոր քու մօտդ կեցած ըլլալուն համար, և Տէր Հայրը որ féministe մը չէ, չի մտածեր թէ քու քառասունոց մը տալուդ մէջ իսկ «կնոջ մտա կայ»։

...Թէեւ գեղարուեստները ամէն ատեն կը քաջալերես բարոյապէս, բայց չես կրնար ըմբռնել թէ ի՛նչ չահ կրնայ ըլլալ զանոնք նիւթապէս քաջալերելու մէջ։ որովհետեւ դուն caractereի տէր մարդ ես, տասնոց մը անգամ չես տար երգիչ-մուրացիկի մը՝ գա-

ղափարներուդ դէմ չմեղանչելու համար։ Օր մը սակայն, աղուոր դերասանուհի մը՝ իր նպաստին համար տոմսակ մը կը ներկայացնէ քեզի։ Եւ դուն ակամայ, կա՛մ գեղարուեստներու սիրոյն և կա՛մ աւելի ճիշդը՝ գեղարուեստներու ներկայացուցիչին սիրուն, կ'ընդունիս տոմսակը, այս կերպով անգիտակցաբար լուծելով հոգեբանական հարց մը, որուն մէջէն, ամբողջ չալաթներ և ամիւներ խոկալէ և իմաստասիրելէ ետք, չկրցան ելլել ո՛չ հարցումը ընողը, ո՛չ ալ հարցումին պատասխանողները։

... Զուարթութեամբ յօդուած մը կը կարդաս, և շատ հաւանաբար չես հաւնիր, բան մը որուն ոչ ոք կրնայ խառնուիլ և որուն մէջ կրնաս հարիւրին 99 ու կէս իրաւունք ունենալ։ Ու ճամբան կը հանդիպիս այդ հրաշալի յօդուածին տիրոջ։ Առաջին հարցումը կ'ըլլայ.

—Ցօդուածս տեսա՞ր։

Եթէ Մովսէսի 10 պատուիրաններէն մէկուն դէմ չես ուզեր մեղանչել, կը պատասխանես.

—Այո՛։

—Ինչպէս գտա՞ր։

Եւ դուն ակամայ կը բացագանչես՝ հիացական շեշտով մը։

—Ո՛հ, սքանչելի՛ էր, հիանալի՛, աննմա՛ն։

...Ցօդուածագիր ըլլալու առաւելութիւնը կամ թերութիւնը ունիս, կամ կարճ խօսքով «քեաղըտ խաֆաֆի» ես։ Եւ որովհետեւ արուեստդ թուղթ մրոտել է, ընդհանուրին վրայ խօսող յօդուած մը կը գրես։ Խմբագրապետ էֆ.ն կ'առնէ յօդուածդ և առանց զայն ծայրէ ծայր կարդալու ձանձրոյթը յանձն առնելու, յօնքերը խաղցնելով հաւնելու պէս բաներ մը կ'ընէ։

Բայց, չեմ գիտեր ո՛ր բաժանորդը չվշտացնելու և կամ ո՛ր գրական աղբարիկին սիրտը չկոտրելու համար, ամէն յարմար գտած տեղերը կ'աւելցնէ բարեխիղճ Նոյ նահապետէն մնացած բանաձեւ մը. «Բացառութիւնները կը յարգենք։» Եւ դուն՝ առանց երբէք խելքէդ մտքէդ անցուցած ըլլալու բացառութիւնները յարգել, բացառութիւնները յարգած կ'ըլլաս ակամայ։

...Լաքալխեան ճշմարտութիւններու վրայ կը վիճաբանիս անանկ մարդու մը հետ, որ չորքոտանիներու ամենէն յամառին յամառութիւնը ունենալովը վաղածանօթ է։

—Ձիւնը ճերմակ է, կ'ըսես։

—Ջէ, սեւ է, կը պնդէ ան։

Եւ երբ որ խօսակիցդ կը վշտանայ իրեն համակարծիք չըլլալուդ, խօսքը կարճ կապելու համար կը խոստովանիս ձիւնին սեւութիւնը։

...Խելօքիկ մը նստած, մարդկային դդումութիւններու վրայ կը մտածես, և կը խորհիս այն կարգ մը մարդոց վրայ, որոնք աւելի աղէկ պիտի ընէին իրենց copisteի պաշտօնը կատարելով, փոխանակ Պարոնեանի հովեր փչելու և որոնք դեռ իրենց մայրենիին պարզ նամակ մը գրելու անկարող, մարդկային թերութիւնները գաւեշտագրելու կ'ելլեն։

Եւ յանկարծ դէմդ կ'ելլէ ակնոցաւոր թեթեւսոլիկ մը, զեփիւռի չափ թեթեւ, որ կը պոռայ երեսդ ի վեր՝ գայթակղած շեշտով մը.

—Կավռօշնե՛ր, սալօնի սրիկանե՛ր։

Եւ դուն, զարմացած, ալեւտատան մազերէն մինչեւ լաքէ կօշիկներուն ծայրը չափելով այս Ջատկական կատարեալ հաւկիթը, կը հարցնես ակամայ։

—Ու թէ դուն...

ԿԱՎՌՕՇ

ՕՏԱՐ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐՈՒ ԳՐԵԼՈՒ ՔՄԱՀԱՃՈՅՔՆԵՐԸ

Շատերը այնպէս կը կարծեն թէ յօդուած մը խմբագրելու կամ երկասիրութիւն մը ի գլուխ հանելու համար կանոնաւոր սեղանի մը առջեւ նստիլ ու գրիչը ձեռքը առնելը կը բաւէ։ Այսպէս չէ սակայն. բարձր մատենագրողներն ու գիտունները իրենց յատուկ գրելու և խորհելու կերպը ունին, անոնց հետ մէկտեղ ալ քմահաճոյքները։ Միշտ վարժուած են տեսնել իրենց բոլորտիքը այն գիրքերը ու այն իրերը որոնց ներկայութիւնը սիրելի և միանգամայն օգտակար է իրենց առանց անոնց միտքը ամուլ կը դառնայ, չի կրնար գործել։ Խմբագիր մը կ'ըսէ թէ «առանց կապոյտ մելանի բէծ մը անգամ չեմ կարող գծել թղթին վրան»։ Ուրիշ մըն ալ նոյն բանը կ'ըսէ սիկառի համար։ Պալզագ երկար տարիներ կոնակը կրօնաւորի զգեստով մը կ'աշխատէր, Ալեքսանտր Տիւմա որդի զինուորական տաբատով և ֆանելա շապիկով մը։ Թէօֆիլ Կօթիէ կարմիր ռօպ տը շամպռով։ Ֆրանսուա Գոբէ շապիկով մը միայն, Վիքթորիէն Սարտու թաւշեայ փոքրիկ սեւ «Թաքքէ»ով մը, Պիւֆոն կոչունքի զգեստով։

Միլտոն իր նշանաւոր երկասիրութիւնը գրած է բրդէ վերարկուի մը մէջ փաթթուած։

Այս վիճակներու ամէն մէկը մէյ մէկ սովորութիւններ են՝ որոնք կորովամտութեան հետ երբէք առնչութիւն չունին. բայց գրողներու այս արտառոց քմահաճոյքները զուր տեղը չեն, մասնաւոր պատճառներէ ալ կրնան յառաջ գալ։ Կը հաւատանք թէ գրական աշխատութիւնը մտքի գործունէութիւնն է, ու երբ միտքը անգամ մը սկսի գործելու, ուղեղը շատ արիւնի պիտի կարօտի, ըսել է թէ արեան շրջանը փութացնելով ուղեղին շատ քանակութեամբ արիւն պիտի ղրկուի. բայց որո՞նք պիտի ըլլան արեան շրջանը փութացնողները. եթէ ոչ վերոյիշեալ սովորութիւնները։ Տեսա՛ք թէ այդ սովորութիւնները և կամ լաւագոյն է ըսել այդ արտառոց քմահաճոյքները ինչ դերեր կը կատարեն։ Բայց հոս ուշագրաւ կէտ մըն ալ կայ. այն է թէ սովորութիւնները պէտք է համեմատին ֆիզիքական կազմութեան. կրնայ ըլլալ որ այս ինչ սովորութիւնը չի կրնար գալ այն ինչ կազմութեան. հետեւաբար այդ սովորութիւնն ալ անօգուտ պիտի ըլլայ մտածման։ Հուժկու մարմնով խմբագիր մը, այր կամ կին, երբ շատ կը քալէ, բնական է որ սրտին բաբախումներն ալ նոյն համեմատութեամբ կը շատնան։ Այն ատեն բաբախմամբ ուղեղը առատօրէն կը լեցուի արիւնով։ Ասոր համար է որ Վիքթօր-Հիւկօ սովոր էր գրած ժամանակ միշտ պտտելու։ Նմանօրինակ սովորութեան մըն ալ ես ականատես եղայ Ազգ. Հիւանդանոցին մէջ, ուր օր մը համակրելի գրագէտ բանաստեղծ Ե. Տիմիրճիպաշեան ոտքի կեցած մէյ մը պատուհանին վանդակորմին վրայ թառած ագռաւին և մէյ մըն ալ թղթին նայելով բանաստեղծութիւն մը գրեց շատ սիրուն։

Սակայն կան ոմանք որ ոտքի վրայ մընալով չեն բաւականանար. ի մէջ այլոց Ռիշըէնը որ գրելէ առաջ միշտ դրափէզի վրայ մարմնամարզ պիտի ընէ եղեր։ Տըկարակազմ ու նիհար գրագէտները պէտք է խուսափին այդ շարժումներէն և պէտք չէ որ շատ յոգնեցնեն սրտերնին, որովհետեւ սրտէն մինչ ուղեղը արիւնը ուժգնութեամբ ու շուտով չի կրնար երթալ, հետեւաբար ուղեղը պարապ մնալով կը յոգնի, ու չի կրնար գործել։ Ահա ատանկներն են որ ոտքի վրայ շատ չեն կրնար մնալ և եթէ ճամբան գացած ատեննին բան մը հարցնես, կը վարանին և ինչ ըսելնին կը շուարին։ Այդպիսիները միշտ պառկած հանգչելու են որ արիւնը հաւասարակշռութեան մէջ մնայ և կարենան մտածել։

Տէքարթ այսպէս էր. առանց պառկելու անոր համար մտածել անկարելի էր։ Երեւելի երգահաններէն Թոմա և Ռօսինի երգերը անկողիններուն մէջ կը յօրինէին։ Շիլլէր մինչեւ որ ոտքերը սառոյցին մէջ չդնէր, չէր կրնար գործ մը արտադրել։ Շաթօպրիան բան մը սրբագրելու համար բոբիկ ոտքերով ցուրտ տախտակամածին վըրայ կը պտտի եղեր։ Շատերն ալ գլուխնին բանալով արեւուն տակ կը կենան, իսկ Պօսիւէ ցուրտ սենեակի մէջ գլուխը աքլաթեր փաթթելով կը սկսի եղեր գրել։

Արեան շրջանը ուղեղին ազդելու համար դեռ շատ մը միջոցներ կան. օրինակի համար գլուխ քերելը, պեխերը բրցնելը և ասոնց նման բաներ։ Անգլիացի հռչակաւոր բանաստեղծ Լորտ Պայրն գրչանները թըրիւֆ ըսուած սունկերը լեցուցած, զանոնք հոտոտելով կը գրէ եղեր։ Լոյսն ալ շատ կ'ազդէ մտածման։ Պալզագ և Ալֆրէտ տը Միւսէ առանց մէկ քանի մոմերու լոյսին բան մը չէին կրնար ընել։ Զմոռնանք նաեւ յիշատակելու լռութեան ջիղերն ալ, որոնք կատարեալ միջոց մըն են ուղեղին գործելուն։ Մէկ քանի երգահաններ օպէրաներուն էն գեղեցիկ կտորները գտնելու համար աղմուկի կը կարօտին եղեր. ոմանք ալ փոխանակ աղմուկի միւզիք մը մտիկ կընեն եղեր։ Տարվին հին ջութակի մը թոթռացումները չլսած չի կրնար եղեր աշխատիլ։ Նշանաւոր նկարիչ Գարօ իւս Տիւրան ձեռքը վրձին չառած դաշնակ կը զարնէ եղեր. ոմանք ալ քովերնին շուներ կամ կատուներ կը պահեն։ Թէոֆիլ Կօթիէի քով շատ անգամ 15ի չափ շուներ կը գտնուէին եղեր։ Բանաստեղծ Լէօն Գլատէլ արմտիքի շտեմարանին մէջ փայտեայ ոտնամանները ոտքը, քովն ալ շատ մը շուներ անոնց մէջ նստած ու անոնցմէ շրջապատուած կ'աշխատի եղեր։ Ժոռժ տ'Էսքարպէս կ'ըսէ եղեր թէ մի քանի քիլօմեդր տեղ լռութիւն եթէ չըլլայ չեմ կրնար գրել։ Երեւելի երաժշտ Կլիւք՝ Իֆիժէնի անունով հեղինակութիւնը մարգագետնի մը մէջ դաշնակի վրայ գրած է։

Իրաւ որ քիչ մը արտառոց բայց շատ հետաքրքրաշարժ են ասոնք, այնպէս չէ՞...։

Ե. ԲԱԲԱՆԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ անցեալ երկուշաբթիի նիստին մէջ, գաղթային նախարար Պ. Չէմպըրլէն հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ, զոր հեռագրական գործակալութիւնը շատ համառօտ կերպով ամփոփած էր։—«Կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ պատրաստ է հաշտութեան խնդիրը ձեռք առնել Լորտ Քիչըների նախկին առաջարկներուն ոգւոյն համաձայն և ոչ թէ տարին, որ այժմ անգործադրելի է։ Կառավարութիւնը պատրաստ է ընդունիլ հաշտութեան առաջարկներ պատասխանատու անձնաւորութիւններու կողմէ, եթէ կան։ Ո՛չ Գրիւկեր և ոչ Շթէյն այդ հանգամանքը ունին։ Այդ պատասխանատու անձնաւորութիւնները պէտք է առաջարկեն այնպիսի պայմաններ, որոնք տեւական խաղաղութիւն մը երաշխաւորեն։ Տեւական խաղաղութեան մը առաջին պայմանն է որ յաղթուած ազգը խոստովանի իր պարտութիւնը, ինչ որ կարելի է ընել առանց բռնադատելու, որովհետեւ Պօէրները ցուցուցած են արդէն իրենց արժանիքը։ Հաշտութիւնը կնքուելէ ետքը պատրաստ ենք ընդհ. ներում շնորհել հնար եղածին չափ լայն սահմանի մը վրայ, արդարապէս զըրկելով բոլոր տառապողներու վիճակը, ապահովելով հանդերձ ապագայի համար մեր անդորրութիւնը։»

—Երեսփ. ժողովին միեւնոյն նիստին մէջ երեսփոխան Պ. Կիպսըն Պօուլ հարցուց արտաքին գործոց խորհրդական Լորտ Քրանպօրնի, թէ կրնա՞յ այժմ տեղեկութիւններ տալ 1899ին Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ կնքուած գաղտնի պայմանագրին վրայ։ Լորտ Քրանպօրն պատասխանեց թէ պայմանագիրը գաղտնի է, և թէ հետեւաբար չի կրնար այդ մասին ո և է տեղեկութիւն տալ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Երեսփ. ժողովին աւլի օրուան նիստին մէջ, արտաքին գործոց ելմտացոյցի վիճաբանութեան պահուն, արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէ պաշտպանեց Մայր. Արեւելքի կաթոլիկ միսիոնարներու տրուած նպաստը, և ըսաւ թէ միւս ազգերը, առանց սակայն յաջողելու, մեծ զոհողութիւններ կ'ընեն Ֆրանսայի ազդեցութեանը վնասելու համար։ Պ. Տէլքասէ եզրակացուց թէ Ֆրանսա կրօնին կը պարտի իր ազդեցութիւնը։

—Երեսփ. ժողովին մէջ պետական երկաթուղիներու ելմտացոյցին վրայ վիճաբանութիւն կատարուած ատեն, ժողովը հանրօգուտ շինութեանց նախարար Պ. Պօտէնի դիտողութեանց հակառակ, 260ի դէմ 272 ձայնով ընդունեց առաջարկ մը, որով նախարարութիւնը կը հրաւիրուի ներկայացնել Ֆրանսայի արեւմտեան և հարաւային երկաթուղիներու գնման ծրագիրը։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ «Քօրնիլօֆ» շոգենաւը երրորդ անգամ ըլլալով Պարսկական ծոցը պիտի երթայ Ցունվար 28ին, և պիտի այցելէ Մասքաթ, Պէնտէր Ապպաս, Պէնտէր Պուշիր եւ. նաւահանգիստներ։ Ինչպէս յայտնի է, «Քօրնիլօֆ» Ռուս շոգենաւային ընկերութեան մըն է, որ վերջերս երկու անգամ Օտեսայէն ապրանք բեռցած Պարսկական նաւահանգիստները տարաւ, ռուսական վաճառականութիւնը հոն տարածելու նպատակով։ Մինչեւ հիմա եղած փորձերը անյաջող եղան։ Ռուս վաճառականները հրապուրուելով նոյն ընկերութեան աժան նաւողչէքէն և ուրիշ դիւրութիւններէն, իրենց ապրանքը յանձնեցին, բայց հիմայ կը զղջան։ Ընկերութիւնը վըրանի գործին մէջը, քանի որ առնաւ նպատակ կը ստանայ և կրնայ դիմանալ վնասի։ Իրազեկ անձեր յոյս չունին որ այս երրորդ փորձը յաջողի։

ԲՐՈՒՍԻՈՅ առաջին թագաւորին թագադրութեան և Սեւ Արծուի պատուանշանին հաստատութեան տարեդարձին առթիւ, նոյն պատուանշանին ժողովը տեղի ունեցաւ կիրակի օրը, Պերլինի արքայական դղեակին մէջ։ Ասիկա հին սովորութիւն մըն է, որ մինչեւ հիմա կը շարունակուի։ Ներկայ էին Վիլհէլմ կայսրը և կայսրուհին, գերման իշխանները և իշխանուհիները են.։ Արքայական գերդաստանը մասնաւոր դահլիճը երթալով հոն տեղի ունեցաւ ժողովը, որուն մասնակցեցան Սեւ Արծիւ պատուանշան ունեցողները, նախարարները և պետութեան միւս բարձրաստիճան պաշտօնատարները։ Այս արարողութենէն ետքը կըրօնական պաշտամունք մը կատարուեցաւ դղեակին մատուռին մէջ։ Վիլհէլմ կայսրը կայսրուհիին աջ կողմը նստած էր, իր դիմացը կը գտնուէր կոմս Պիւլով, որուն երկու կողմը նստած էին իտալական, աւստրիական դեսպանները։ Իտալիոյ դեսպանին աջ կողմը նստած էին օսմանեան և ռուսական դեսպանները. ֆրանսական դեսպանը կը գտնուէր իր աւստրիական պաշտօնակցին ձախ կողմը։

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ ՇԻԲԸՐՍ, որ իբրեւ ապստամբ հրացանի բռնուեցաւ Անգլիացիներուն կողմէ, 24 տարեկան երիտասարդ մըն էր։ Թրանսվալի պատերազմին սկիզբները իր անունը անծանօթ էր։ Բայց մեծ հռչակ հանեց, երբ տակաւին պարզ տեղական մը, մասնակցեցաւ Բարեյոյսի երկրորդ արշաւանքին։ Շիբըրս պօէրական պզտիկ խումբի մը գլուխը անցած մինչեւ Բարեյոյսի ծովեզերքը մտաւ, և բաւական յոգնեցուց Անգլիացիները։ Սակայն վերջէն հալածուելով քաշուեցաւ դէպ ի հիւսիս, Կրաֆ Րէյնէթի մէջ, ուր քանի մը ամիս ազատ համարձակ շրջեցաւ։ Ցուլիսին Զօր. Ֆրէնչ յաջողեցաւ գտնել այս յանդուգն պետին թաքստոցը, և չորս զօրագունդ ղրկեց անոր դէմ։ Անգլիացի զօրավարը ամէն կերպով վստահ էր թէ պիտի յաջողի գերի բռնել զայն։ Բայց Շիբըրս գահավէժ ըլրակէ մը խոյս տուաւ։ Իր ընկերներուն բռնուելէն կամ հեռանալէն վերջն ալ, Շիբըրս, որ բազմաթիւ ձի և պաշար հայթայթած էր, 300 հոգիով սկսաւ խաղցնել Անգլիացիները։ Սեպտեմբերի մէջտեղերը Շիբըրս նորէն նեղը խօթուեցաւ, իր անդամակալներէն 18 տարեկան պատանի մը սպաննուեցաւ, իր խումբերէն մէկը ցրուեցաւ, բայց այս անգամ ալ կծիկը դրաւ։ Օր մըն ալ գերի բռնուեցաւ, շնորհին իր...հիանալութեան։ Անկէ վերջը Շիբըրս դատի քաշուելով ամբաստանուեցաւ իբրեւ Բարեյոյսի պարզ ապստամբ մը, կառախումբեր գծէն հանող չարաճճի մը, մարդասպան մը են.։ Իրեն վերագրուած 7 ոճիրներէն մէկը միայն խոստովանեցաւ, ըսելով թէ սպաննուածը բնիկ լրտես մըն էր, որ դատուած և մահուան դատապարտուած էր։ Միւսներուն համար ըսաւ թէ ինք Զօր. Տէվէդի պատուէրներուն համաձայն կը շարժէր։ Անգլիացիները չհաւատացին իր խօսքին, և պնդեցին թէ բարբարոսաբար բնիկներ սպաննած է։ Այս համոզումով մահապարտութեան վճիռ տրուեցաւ Շիբըրսի դէմ, որ դեռ շաբաթ մը առաջ հրացանի բռնուեցաւ, ինչպէս գրեցինք։ Անգլիական թերթերը այս առթիւ իրենց հաւանութիւնը կը յայտնեն, ըսելով թէ Շիբըրսի գլխուն եկածը պէտք է օրինակ ըլլայ ուրիշ Պօէր պետերու։ Առասպելական պատմութիւններ կան Շիբըրսի քաջագործութիւններուն վրայ։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ տարածուած զրոյցի մը նայելով, Աֆղանստանի սահմանագլուխը համախմբուած Ռուս զինուորները այս գարնան Աֆղանստան պիտի մտնեն։ Ասոր համար Անգլիացիները պաշտպանողական միջոցներ ձեռք առնել սկսեր են։ Սահմանագլուխին վրայ ամրութիւններ կը շինուին։ Անգլիական զինուորները շարժման վիճակի մէջ դրուեր են։

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԱՍԻՈՅ խնդիրը վիճաբանութեան առարկայ եղաւ Անգլիոյ Երեսփոխանական ժողովին մէջ։ Արտաքին Գործոց խորհրդական լորտ Քրանպօրն յայտարարեց թէ Կեդր. Ասիոյ մէջ Անգլիա միակ նպատակ մը ունի, պահպանել իրերու վիճակը։ Անգլիոյ քաղաքականութիւնը նպատակն է պահպանել Պարսկաստանի ամբողջութիւնը և զարգացումը։ Անգլիա չի կրնար լքանել հինէն ձեռք բերած իրաւունքները և գերակշռութիւնը։ Այս խօսքերէն վերջը Լորտ Քրանպօրն յարեց թէ Անգլիա կը փափաքի բարեկամական յարաբերութիւններ տածել Ռուսիոյ հետ, բայց ոչ թէ վրայ տալով իր իրաւունքները։

ԱՖՐԻԿԷԻ ՄԷՋՏԵՂԷՆ, Ատլանտեան ովկիանոսէն մինչեւ Հնդկական ովկիանոսի եզերքը երկաթուղիի մեծ գիծ մը պիտի հաստատուի քիչ ատենէն։ Այս գիծը շինելու որոշում տուած է Քոնկոյի Ազատ Պետութիւնը, երկար խորհրդակցութիւններէ վերջը։ Պելժիացիները և Անգլիացիները 400 քիլոմեդր գիծ մը շինած են արդէն, որ կը սկսի ծովեզերքէն. հիմայ կը խորհին մնացած 1500 քիլոմեդրն ալ շինել, Մեծ Լիճերը (Թանկանիքա, Նիանզա եւն.) հասնելու համար։ Քոնկոյի Պետութեան մէջտեղէն կ'անցնի Քոնկօ խոշոր գետը, որ հաղորդակցութեան ընտիր ճամբայ մը պիտի ըլլար, եթէ ամբողջովին նաւարկելի ըլլար։ Բայց այնպէս չէ. ջուրի խիստ արագ հոսանքներ, բազմաթիւ ծանծաղներ և յորձանքներ տեղ տեղ արգելք կ'ըլլան նաւարկութեան։ Արդէն շինուած երկաթուղին կը բանի Քոնկոյի այն մասէն, որ ամէնէն աւելի մօտ է Ատլանտեանին. հոն ուր գետը նաւարկելի չէ, ապրանքները երկաթուղիին կը բեռցուին, և երբ նաւարկելի կէտի հասնուի, նորէն շոգեկառքէն գետը կը փոխադրուին։ Այս պատճառով Պելժիացիները կը խորհին երկաթուղին շինել միայն այն տեղերը, ուր գետը նաւարկելի չէ։ Այս կերպով կարելի պիտի ըլլայ մինչեւ Թանկանիքա լիճը շինել 1500 քիլոմեդր երկայնութեամբ գիծը։ Անկէ գիծը պիտի միացուի այն երկաթուղիին, զոր Գերմանացիները կը շինեն, Հնդկական Ովկիանոսէն մինչեւ Թանկանիքա լիճը։

ՎԻՔԹՕՐ ՀԻՒԿՕՅԻ ծննդեան հարիւրամեակը պիտի տօնուի Բարիզի մէջ, 1902 փետրուար 26ին։ Հիմակուընէ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին։ Ամէն միջոց ձեռք պիտի առնուի, հանդէսը կարելի եղածին չափ փայլուն ընելու համար։ Կառավարութիւնը հարկ եղած վարկերը պիտի խնդրէ Երեսփոխանական Ժողովէն։ Նախ հանդիսաւոր արարողութիւն մը տեղի պիտի ունենայ Բանթէոնին մէջ, ուր թաղուած է Վիքթօր Հիւկօ։ Երկրորդ հանդէսը պիտի ըլլայ բացումը Վիքթօր Հիւկոյի արձանին, որ կանգնուած է ազգային հանգանակութեամբ։ Ուրիշ երկու հանդէսներ ալ տեղի պիտի ունենան. նաեւ չքեղ ներկայացում մը պիտի տրուի Քոմէտի Ֆրանսէզին մէջ։ 2—300,000 ֆրանքի ծախք մը կը հաշուուի այս հանդէսներուն համար։ Երկու տեսակ ծրագիր կայ այս հանդէսներուն համար. Նախ՝ ժողովրդական համակրութեան ցոյց մը՝ Վիքթօր Հիւկոյի տանը առջեւ, հոն ուր օր մը Վիքթօր Հիւկօ Թանգարանը պիտի հաստատուի. գիշերը ամբողջ հրապարակը լուսավառութիւններ պիտի ըլլան։ Տանը առջեւ պիտի կանգնուի կաղապարը արձանի մը, որուն վրայ հիանալի կերպով արտայայտուած են Վիքթօր Հիւկոյի դիմագիծերը։ Ցետոյ Բարիզի նախակրթարաններու ամենէն խելացի աշակերտներէն 1500—2000 մանչեր և աղջիկներ՝ ձեռքերնին մէյմէկ ծաղիկ առած՝ պիտի անցնին արձանին առջեւէն և անոր պատուանդանին վրայ պիտի դնեն զայն։ Պարագային յարմար երգեր, նուագածութիւններ պիտի ըլլան այդ միջոցին։ Ցետոյ Բարիզցիները պիտի անցնին արձանին առջեւէն։ Իրիկունը երկու մեծ ներկայացումներ պիտի տրուին, որուն պիտի հրաւիրուին գրագէտներ, գիտուններ, Ֆրանսացի եւ օտար պատուիրակները, պաշտօնական անձեր են.։ Կ'առաջարկուի նաեւ որ հարիւրամեակի հանդէսին օրը ամէն ուսուցիչ դպրոց հաւաքէ իր աշակերտները և անոնց ծնողքները, և գոց ըսել տայ Վիքթօր Հիւկոյի ոտանաւորները։

ԹՈՔԱԽՏԸ դարմանելու համար միջոցներ կը խորհուին Բարիզի մէջ։ Մարդասէրներէ, բժիշկներէ և քիմիագէտներէ կազմուած ընկերութիւն մը ծրագիր մը պատրաստեր է, որուն համաձայն 200 հիւանդանոցներ պիտի հաստատուին Բարիզի և գաւառներուն մէջ, ուր թոքախտաւորները միեւնոյն եղանակով պիտի դարմանուին։ Սակայն բուն գործին ձեռնարկելէ առաջ, որոշուած է մէկ հիւանդանոց մը միայն շինել, որուն մէջ փորձի պիտի ենթարկուին ամենէն լաւ մէթոտները։ Ուստի այդ նպատակով տուն մը վարձուեցաւ Ռուպէի մէջ, որ Ֆրանսայի ամենէն թոքախտաւոր մասին կեդրոնն է։ Երեքշաբթի օրը տեղի ունեցաւ Բժշկական Ակադեմիային գումարումը, որուն մէջ հիւանդանոցին պետը, Տօքդ. Լիվէ, մէկ տարուան հաշիւը տուաւ։ Եղած փորձերու արդիւնքէն հասկցուեր է թէ մինչեւ հիմայ գտնուած ամենէն ազդեցիկ դարմանն է ներարկում մը ընել հեղուկով մը, որ Ջիլիի և Քոլոմպիոյ մէջ գտնուող բոյսերէ կը հանուի։ Այս դարմանը յաջողութեամբ ի գործ դրուած է Գերմանիոյ, Պելժիոյ և Ամերիկայի մէջ։ Ռուպէի մէջ այս կերպով դարմանուած 130 թոքախտաւորներէն հարիւրին 84ը առողջացած են։ Դեղը ներարկուելէն քանի մը օր վերջը բարուքումը կը տեսնուէր, նախ հիւանդին ախորժակը կաւելնար, կենսական ույժը տեղը կ'ուգար և ծանրութիւնը մեծապէս կ'աւելնար, մինչեւ 13 լիպա, երբեմն երկու ամսէն։ Հետզհետէ տենդն ալ կ'անհետանար, հազալէ և թքնելէ կը դադրէր։

«ԿԵՑՑԷ ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԾՈՒԹԻՒՆԸ»։—Իտալիոյ բարձրաստիճան կղերը կատաղի պայքար մը սկսած է ամուսնալուծական օրէնքին դէմ, զոր հաստատել կը խորհի Իտալիոյ Խորհրդարանը։ Թեմական հովիւները ամբոխը համոզելով բողոքագիրներ ստորագրել կուտան, Խորհրդարանին ուղղելու համար։ Ամենէն աւելի հարաւային նահանգներուն մէջ է որ կղերը գրգռուած է։ Միւս կողմէ ընկերվարականներն ալ գումարումներ կ'ընեն, որոնց մէջ բարձրաձայն կը ջատագովեն ամուսնալուծութիւնը։ Բնականաբար այս երկու հակառակ կողմերը հանդարտ չպիտի մնային, և եթէ ոչ վէճեր գոնէ միջադէպեր անխուսափելի էին։ Այսպէս եղաւ Կրովինայի մէկ եկեղեցիին մէջ, ուր եպիսկոպոս մը քարոզ կուտար, ամուսնալուծութիւնը պախարակելով։ Ցանկարծ ձայն մը լսուեցաւ. «Կեցցէ ամուսնալուծութիւնը»։ Ընկերվարական մըն էր պոռացողը։ Խեղճ մարդը շատ չարչրկուեցաւ, բայց բարեբաղդաբար քահանաները վրայ հասնելով եկեղեցիին պահարանը տարին զայն, ուրկէ կծիկը դրաւ։ Տիրող խառնակութեան միջոցին կիներ, տղաքներ կոխոտուեցան։ Արարողութենէն վերջը երբ եպս.ը կառքով առաջնորդարան կ'երթար, խումբ մը ընկերվարականներ կառքին ետեւէն «Կեցցէ ամուսնալուծութիւն» կը գոչէին։ Քիչ մնաց որ կռիւ մը ծագէր։ Զինուորներ ղրկուեցան, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար։ Գալով աղերսագիրներու խնդրին, ասիկա առաջին անգամն է որ Իտալիոյ կղերը ուղղակի խորհրդարանին կը դիմէ։

"ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ"Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1902 — 1319 ՏԾԿ. — 1902 ԼՏ.

Օր	ՑՈՒՆՈՒԱՐ	Շեւալ	Ցունվ.
12	ՇԱԲԱԹ Է. օր Ծննդեան։	15	25
Ել. 7.13			Մտ. 6.52
13	+ԿԻՐԱԿԻ Ը. օր Ծննդեան և ՏՕՆ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒԹԵԱՆ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրի.։	16	26

ՋԵՐՄՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ

Երէկ [illegible] էր

Կ.Պոլիս	9	Պէյրութ	15	Պետերսպ.	—6
Արքանկէլ	—14	Բարիզ	4	Վիեննա	4
Սօֆիա	2	Աթէնք	11	Թրիեստ	2
Իզմիր	4	Տրապզոն	—	Սելանիկ	9

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԿԻԼԻԿԻՈՑ կաթողիկոսական ընտրութեան արդիւնքը ժամանակին հետագրաւ հաղորդուած ըլլալով Ս. Հայրապետին, Ն. Ս. Օծութիւնը այս անգամ նորընտիր կաթողիկոսին ուղղակի գրաբառ կոնդակով մը, խնդակցութիւն կը յայտնէ իր հոգեւոր զաւակին Երէցեան Սրբազանի անձին վրայ կատարուած ընտրութեան համար, յոյս յայտնելով որ ինչպէս մինչեւ հիմա, իր այս պաշտօնին մէջ ալ պիտի յաջողի օգտակար ծառայութիւններ մատուցանել Եկեղեցւոյ։ Ս. Հայրապետը միեւնոյն առեն բաղձանք կը յայտնէ որ Երէցեան սրբազան ստանձնէ այս պաշտօնը յօգուտ կիլիկիոյ վիճակին եկեղեցական և աշխարհական դասուն որոնք երկար ատեն վեր զուրկ մնացած էին իրենց հովիւէն։ Տարակոյս չկայ որ այս բաղձանքը որ եկեղեցւոյ Պետին կողմէ կը յայտնուի, իր կարեւորութիւնը և նշանակութիւնը պիտի ունենայ Երէցեան սրբազանի համար։ Մնկըրեան հայրը Երուսաղէմաւուն երթալով այս կոնդակը անձամբ յանձնեց Երէցեան սրբազանի։

ՊԻՐՊԻՐԵԱՆ վարժարանի 25ամեայ յոբելեանին առթիւ նուիրուած գումարներէն Պէրպէրեան էֆ. 30 ոսկիի նպաստ մը յատկացուցած էր Վանայ Երամեան որբանոցին։ Այդ հաստատութեան վարիչը՝ աչազուրկ Համբարձում էֆ. Երամեան՝ ի պատասխան՝ գրած է Պէրպէրեան էֆ.ի թէ, այս նուիրատուութեան փոխարէն ինքն ալ կը ստանձնէ երկու որբ պահել իր վարժարանին մէջ, որոնց պիտի տրուի «Պէրպէրեան անունք» անունը։ Այս կարգադրութիւնը հաղորդուած է Պէրպէրեան էֆ.ի, որ խոստացեր է յառաջիկայ տարի Երամեան որբանոցի Հաստատութեան յոբելեանին առթիւ անձամբ նպաստ ստանալ նոյն որբանոցին անունով։

ՄՆՆԴԵԱՆ երկրորդ օրը կատարուած ընդունելութեան առթիւ, Ս. Պատրիարքին յօսած ճառին մէջ ակնարկութիւն մը կար նաև Պատրիարքարանի պիւտճէին անձուկ վիճակին նկատմամբ։ Այս պարագան ի վեր հանեցին Պոլսոյ ֆրանսերէն և թուրքերէն թերթերը, չեշտելով մասնաւորապէս Պատրիարքարանի նիւթական նեղ կացութիւնը, որուն համար կարելի չեղաւ մէկ քանի ամիս ամսական տալ պաշտօնեաներուն։ Ցառաջիկայ չաթմա գումարելի Տնտեսական ժողովոյ մէջ այս պիւտճէի խնդիրը յատկապէս նկատողութեան առարկայ պիտի ըլլայ։ Մնկրեան առթիւ Պատրիարքարանի պաշտօնէութեան կէս կէս ամսական տրուած էր, որովհետեւ 45,000 ղ.ի գումարը տրուելու մասին հրաման եղած էր թէպէտ, բայց պաշտօնական գործողութեանց համար մէկ երկու օր յետոյ միայն ստացուեցաւ, հետեւաբար այդ գումարէն երէկ պաշտօնէից մէկ մէկ ամսական վճարուեցաւ։

ՊԵՐՈՒԹԻ մէջ կաղանդի առաջին օրը դպրոցական հանդէս մը տեղի ունեցեր է։ Հոգեւոր տեսուչ Ներսէս Վ. պատարագեր և քարոզ մը խօսեր է։ Պատարագէն յետոյ բոլոր երկաթ ներկաները տեսչարան երթալով չնորհաւորեր են նոր տարին, աշակերտները դպրոցական երգեր երգեր և բանախօսութիւններ ու ոտանաւորներ արտասաներ են։ Նոյն միջոցին չնորհաւորութեան գացեր է Հայ-Հռոմէականաց հովիւ Պետրոս Վ. ընկերակցութեամբ ուրիշ Վ.ի մը։ Ներսէս Վ. տեսչարանին մէջ ալ բանախօսութիւն մը ընելով, ի մէջ այլոց գոհունակութեամբ յիշեր է դպրոցին բացումը և չեշտեր է եկեղեցւոյ փառազարդութիւնը որ կատարուեր է ընդհանուր նուիրատուութեամբ։ Այսոյ բարեմաղթութիւններ եղեր են Վեհ. Սուլթանին համար։ Նոյնպէս մաղթանքներ եղեր են Տ. Ծարութիւն Պատրիարքի համար որուն իրաւասութեան տակ կը գտնուին Պէրութի Հայերը։ Հանդէսը երկու ժամ տեւեր և ներկաները զանազան միրգերով պատուասիրուելէ վերջը գոհ և ուրախ ապաւորութեամբ մեկներ են տեսչարանէ յայտնելով միանգամայն թէ առաջին անգամն է որ այսպէս կաղանդի սիրուն հանդէս մը կ'ունենան։

ԱՄԱՍԻՈՑ ՄԷՋ ալ նմանօրինակ հանդէսներ եղեր են նոր տարւոյ առթիւ։ կաղանդի առաջին օրը Ս.Մասիոյ Սաւադի Թաղին Ս. Ներսէսեան վարժարանին մէջ գրական հանդէս մը կատարուեր է ուր բանախօսութիւններ ալ եղեր են։ Նոյն օրը ժամը 8ին Իրաննոսեան վարժարաններուն մէջ ալ նոր տարւոյ առթիւ հանդէսներ կազմակերպուեր են։ Առաջնորդ Արիստակէս Վ. Վանքեան նոր տարւոյ առթիւ չնորհաւորական այցելութիւնները ընդունելու համար առաջնորդարան մնալ ստիպուելով չէ կրցեր ներկայ գտնուիլ այն հանդէսներուն։ Նոյնպէս բազմաթիւ մանկապարտէզին մէջ ալ հանդէսներ կատարուեր են։ Ամասիոյ ազգայնոց մէջ բաւական ապառում գտեր է Հիւանդանոցի պարզ օրացոյցը։

ԷՏԻՐՆԷՅԻՆԵՐԸ կը փափաքին որ կայսրանի մօտերն ալ եկեղեցի մը ունենան, որովհետեւ 2 քիլօմեթր հեռաւորութիւն ունի կեդրոնէն և կից Դարա Ազաճի գիւղին հետ բաւական մեծ գիւղաքաղաք մը կը ձեւացնէ։ Այդ եկեղեցիին համար պատրաստ գետին մը կայ եղեր, և ժամանակին 300 ոսկիի գումար մըն ալ հաւաքուեր է, բայց թէ հիմայ ո՞ւր կը գտնուի այդ դրամը չեն գիտեր։ Կայսրանի մօտ բնակողները հոգեւոր միխթարութենէ զուրկ են և ձրմռոը երթեւեկը գժուար կ'ըսեն, հետեւաբար ստիպողաբար պէտք կը զգացնեն այդ եկեղեցիին չինութեան։ կը հասկնայինք եթէ ըսուէր որ կայսրանի կողմը քահանայ մը բնակութիւն հաստատէ, ժողովական ատրիթներու մէջ անմիջապէս կանչուելու համար։ բայց այդ կողմը յատուկ եկեղեցի մը չինելու ծրագիրը չիտակը անհասկնալի է, երբ անդին քաղաքի եկեղեցին, ուր երաժշտական ներդաշնակութեան համար Ընդհանուր առաւօտուն եռաձայն պատարագի արարողութիւն կատարուեր է, նիւթական ներդաշնակութիւնը չատոնց կորսուած է։ Աւելի լաւ չըլլա՞ր այդ 300 ոսկիով (այն ալ եթէ մնացած է) Ազգ. կալուած մը չինել պատրաստ գետնին վրայ։ Ենթադրենք թէ եկեղեցի մը չինուի, ինչպէս պիտի մատակարարուի, այդ ալ մըտածուա՞ծ է արդեօք։ Ի՞նչ օգուտ յառաջ կուգայ միեւնոյն քաղաքի մէջ գտնուած մէկէ աւելի եկեղեցիներէ, երբ մատակարարութիւնը այնքան դժուարութեանց կը հանդիպի։

ԳԱՂԱՏԱՑԻ ԿԻՆ ՄԸ՝ տիկին Էլպիս Մխքճեան՝ որ հիմայ Բերա կը բնակի, Գալատիոյ մէջ Շամլեան Ծարութիւն էֆ.ի միջոցաւ հանգանակուած 348 զոյգ բանալի գուլպաները և դրամական ուրիշ նուէրը անձամբ Ազգ. Հիւանդանոց տանելով, թէ նոյն գուլպաները, և թէ նոյն ըրամով գնուած 30 օխա չաքար և 70 տուփ ծխախոտ և սիկառի թուղթերը բաժներ է պատսպարեալներուն։ Իր պարզ ձեւին մէջ եղած այս բարեգործութիւնը կը նըշանակենք, օրինակ ընծայելու համար ուրիշներու։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ հանգուցեալ Միքայէլ էֆ. Դուլումճեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 95 ղ. նուիրած են Հիւանդանոցին Տէր և Տիկին Տիգրան էֆ. Տէվլէթեան։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Հոգաբարձութիւնը չնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ՝ Տարք կիւմիւչկերտան և Մինասեան ընկ. բարեհաճած են տասն օսմ, ոսկի նուիրել Հիւանդանոցին։

ՀԱՆՈՒՑԵԼ Տիկին Կիւլիկ Գաբրամաճեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի մէկ օսմ. ոսկի նուիրած է Ազգ. Հիւանդանոցին Մխիթարեան էֆ. Մուրատեան։

ԿԻՄԻԻՇՆԱՆԷՑԻ մը յիշելով իր ծննդավայր Կիւմիւչխանէի Ազգ. Վարժարանին անխնամ վիճակը գրական կաղանդչէք մը ղրկելու համար ելեր իր հայրենակիցներէն հաւաքեր է հետեւեալ գումարը, որով տարուան մը «Սուրճանդակ» կը ղրկուի Կիւմիւչխանէ։ Հաւաքչէը 20, Սանոսեան՝ 20, Ուսանեան եղբարք՝ 20, Տ. Առաքելեան եղբարք՝ 10, Գիւլահեան Գ. և Ց. 10, Գիւլահեան Ա. 10, Կարճ-Ցակոբեան՝ 5, Տ. Մ. Լ. 5 ղ.։ Գումար 100 ղ.։

ԱԶԳ.—Բարձրաշնորհ Սրբազան Պատրիարք Հայրը կրաւիրուած է յառաջիկայ Կիւրակէ 13 յունուար, Ս. Պատարագ մատուցանել Կէտիկ Փաշայի Ս. Ցովհաննէս Աւետարանիչ եկեղեցին, ի հոգեւոր միխիթարութիւն բարեպաշտ հաւատացելոց։

Ի դիմաց Թազ. Խորհրդոյ
Վ. Ատենադպիրի Ատենապետ
Ն. Պարճեան Մ. Էֆէնտեան
10 յունվ. 1902

Ա Զ Դ

Վաղը կիրակի ժամը 4.20ի (Ը. Թ.) Բերթ. Ցակոբոս էֆ. Ճէֆիզեան պիտի քարոզէ Սկիւտարի Հայ. Աւետարանականաց մատրան մէջ։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ
24 Յունվար 1902

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	100.40
Բէժի	(Tab. Turcs)	318.
Դօնսօլիտ	(R. Turque D.)	25.57
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	111.
Ցանք Օթթ.	(Banque Ott.)	552.
Թրանսվալ	(Transvaal)	121.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԵԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը երէկ կատարուեցաւ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը փառաւոր կառքի մը մէջ նստած Համիտիէ մզկիթը գնաց, ուր Ուրքաթի աղօթքը կատարէլէ ետքը, կայս. Պալատ վերադարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին ֆրանսական, հոլանտական և չուէտական դեսպանները՝ իրենց Ա. Թարգմաններով, Ֆրանսական դեսպանատան Ա. քարտուղարը իր տիկնոջ հետ, չուէտական դեսպանատան խորհրդականը, պուլկարական գործակատար Պ. Կէչօֆ և տիկինը և մէկ երկու օտար անձնաւորութիւնները, որոնցմէ ոմանք հիւրասիրուեցան աներեսպետ Լիմին պէյի կողմէ։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՑ ԴԻՄԸ. — Երէկ երկարօրէն գրած էինք և այսօր ալ խմբագրականին մէջ կը գրենք Պաղտատի երկաթուղւոյ գծին և անոր մեծ կարեւորութեանը մասին։ Կը լսուի թէ նոյն երկաթուղւոյ չինութեան արտօնութիւնը առաջոց Անատոլուի երկաթուղւոյ ընկերութիւնը յանձն առած է վիճաւորական կայաններ հաստատել և վիճաւորական փոխադրութեանց սակացոյցերուն մէջ կարեւոր զեղչեր ընել։

ՕՍՄ. ՏՈՐՄԻՂԸ.—Ձենովայէն կը գրեն թէ յունվար 15ին տեղի ունեցեր են պաշտօնական փորձերը Օսմ. «Մէհուտիէ» զրահաւորին, որ կը նորոգուի Անսալտօ նաւագործարանին մէջ։ Ծովակալ Մալիւ փաշա այս առթիւ իր գոհունակութիւնը յայտներ է, աւելցնելով նաև որ Անսալտօ նաւագործարանը իրեն տրուած նախապատուութեան արժանի են լիրաւի։

ՍԵԼԱՆԻԿԻՆ կը գրեն թէ կուսակալ Թէվֆիք պէյ ուսումնասիրելու վրայ է քաղաքին քարափը մեծցնելու խնդիրը։ Այս խնդրոյն հետ կապ ունի եղեր նաև նոյն քարափին չինութեանց անօրէն Պ. Տուպդ Պոլիս ըրած այցելութիւնը։

—Սելանիկի մէջ ինքիւզիցայի բաւական ամուտիկ համաճարակ մը կը տիրէ այս պահուս։

ՇԱՆՐ ՉԵՂՄՈՒՄ.— Պուլկարիոյ պաշտօնաթերթերը կը ծանուցանէ թէ Պուլկարիոյ էմմտական նախարարութեան դիւանապետներէն Պ. Ա. Լիաբչիեֆ պաշտօնանկ եղած է իր գործած մէկ քանի ծանր զեղծումներուն հետեւանօք։

ՔԱՐԱՆԹԻՆԱ.— Ռուսական կառավարութիւնը քարանթինայի միջոցներ ձեռք առած է իզմիրէն գացողներուն դէմ։

ԺԱՆՏԱՅՏԸ.—Թանթահի մէջ ամսոյս 22ին ժանտախտի 3 նոր դէպքեր պատահած են, որուն մէկը մահացուց։

ԻԶՄԻՐԻՆ գրուած նամակի մը մէջ կըսուի թէ անցնող տարին չատ գէշ տարեշրջան մը եղեր է քաղաքին ապահովադրական ընկերութեանց համար, որոնք 1901 յունվար 1էն դեկտ. 31 ընացած են 52671 անգլ. ոսկի, որուն 48973ը իզմիր քաղաքին մէջ պատահած հրդեհներու երեսէն, իսկ 3698ը շրջակայ գիւղերուն հրդեհներուն պատճառաւ։ Օսմ. ապահովագրական ընկերութիւնը ամենէն աւելի ընացած է վճարելով 15713 ոսկիի գումար մը։ Ուրիշ չատ մը ընկերութիւններ ալ աւելի կամ պակաս կարեւորութիւն ունեցող գումարներ վճարած են։

ՀԱՆԴՈՒԱԾԵԱԼ Մաւրոեէնի փաշայի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ առաւոտ Բերա, Բանայիա եկեղեցիին մէջ, նախագահութեամբ Թունաց Տ. Եոաքիմ Պատրիարքին, որ չրջապատուած էր Սինոդի անդամ մետրոպոլիտներէն։ Ներկայ էին Վեհ. Սուլթանին կողմէ երկրագործական նախարար Սէլիմ Մէլհամէ փաշա, Պետական Խորհրդոյ անդամ Միւզիւրիւս պէյ, Ք. Գարաթէոտորի էֆ. և Անտրէա Դուքաթի էֆ.։ Հոն էին նաև հելլենական ընդհ. հիւպատոս Պ. Ֆիլոն, մէկ քանի դեսպանատուներու ներկայացուցիչները, Նաֆիլեան, Վուտս, Զօէրոս, Ելիաս, Բոզմա և Զոլոս փաշաները, Բանճիրի պէյ, Պոնկովսքի փաշա, Պ. Վլասթարի։ Ներսաղէմի Թունաց Պատրիարքին կողմէ ներկայ էին երկու կրօնաւորներ։ Թուղարկաւորական թափօրին առջեւէն կ'երթային թաղապետական չավուշներ, ահագին բազմութիւն մը կը հետեւէր թափօրին։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.— Պուլկարական թերթ մը կը ծանուցանէ թէ նախկին նախարար Պ. Վէլիչքոֆ պիտի յաջորդէ կ. Պոլսոյ Պուլկարական գործակատար Պ. Կէչօֆի։

—Նոյն թերթը կը ծանուցանէ նաեւ թէ պուլկարական կառավարութիւնը Վիեննայի գործակատար կարգած է Տքդ. Բրոմիանովը, Պ. Սըրմաճիէվի տեղ, որ ինչպէս գրած էինք հրաժարած էր վերջերս։

—Պուլկարիոյ առեւտրական նախարարութեան կողմէ հրատարակուած տեղեկագրի մը կը տեսնուի թէ 1901ի 11 ամիսներուն միջոցին Պուլկարիա ներածուած ապրանքներուն գումարը կը հասնի 64719290 ֆր.ի մինչեւ 1900ի նոյն ժամանակամիջոցին միայն 41691010 ֆր. էր։ Արտածումներու գումարը կը հասնի միւս կողմէ 74 միլիոն 806593 ֆր.ի, մինչ 1900 տարւոյ նոյն ժամանակամիջոցին միայն 48 միլիոն 28833 ֆր. էր։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ թերթերը անգամ մըեւս կը ծանուցանեն թէ մայրաքաղաքիս հելլենական դեսպան իշխան Մաւրոքորտաթօ Աթէնք պիտի կանչուի նախարարութեան մը կոչուելու համար և Ծունաստանի արտաքին գործոց նախորդ նախարար Պ. Ռոմանոս ալ դեսպան պիտի անուանուի, թէեւ ո՛ւր ըլլալը տակաւին հաստատուածչէ է։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԸ.—Անգլ. «Արմի էնտ Նէյվի» լրագիրը կ'ըսէ թէ Նիւ Եորքի մէջ նկատողութեան առնուած է կ. Պոլսոյ ամերիկեան դեսպանատան մէջ նաւային կցորդ մը անուանելու խնդիրը։ Այս կցորդին պաշտօնը պիտի ըլլայ ամերիկեան նաւագործարաններու յառաջդիմութիւնը տեղեկացնել Աբտիւլհան երկիրներու։

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ Թերթ մը կ'իմանայ թէ Սեւ Լերան Միրքօ իշխանը Հռոմէն անցած առեն պաշտօնապէս չէ ընդունուեր իտալական իշխանութեանց կողմէ։

ՍՕՖԻԱՅԻ կայս. նորընտիր քահանայ և Ուոլինկֆըրի նախորդ դեսպան Ալի Ֆերրուհ պէյ առջի օրը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Արտաքին Գործոց նախարար Թեվֆիք փաշայի հետ։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆի Օսմ. տորմիղին հրամանատար դեր-ծովակալ Հասան Բամի փաշա ծովակալութեան (միւնիրութեան) աստիճանին բարձրացեր է։

ՍԷՆ ԺՕՐԺ մանկանց հիւանդանոցին ի նպաստ տրուելիք պարահանդէսը առջի գիշեր տեղի ունեցաւ Բերա Բալոսի մէջ։ Բերայի բարձր դասակարգին պատկանող լաւմաթիւ անձնաւորութիւններ իրենց ընտանիքներով փութացած էին այս պարահանդէսին ներկայ գտնուելով քաջալերել բարեգործական հաստատութիւն մը, որ առանց ազգի և կրօնքի խտրութեան կ'ընդունի և կը պատսպարէ խեղճ և աղքատ տղաքները երկու սեռէ։ Աւոյլի գիշերուան պարահանդէսը խիստ փայլուն եղաւ։ Ներկաներուն մէջ կը նչմարուէին Իտալիոյ, Պարսկաստանի, Շուէտ-Նորվեկիոյ և Սեւ Լերան դեսպանները, Արտաքին Գործոց նախարարութեան ընդհ. խորհրդական Նուրի պէյ, Անգլիական դեսպանատան խորհրդական Պ. տը Պրնօբն, Սպանիական դեսպանատան Ա. Թարգման Տօն Բէտրօ Սիկալլօ, Վուտս և ձէմիլ փաշաները, Պ. Կէրիլօ. Պ. և տիկին Շապէռ, Պ. և տիկին Կասթոն Օպուանօ, Տիկին Սէլիմ Մէլհամէ փաշա, Թահիր պէյ, Պառոն և Օրիորդք տը Վանհէօվէռ, Միրզա Ցովհաննէս Խան, Ռումանական գործակատար Պ. Տիւրուզլի, Հանր. Պարտուց Վարչութեան Իտալացի բաժնետէրերու պատուիրակ մարքիզ Կուրիլոլի և տիկինը, Սպանիական դեսպանատան Թարգման Պ. Թիմոնի և Ա. քարտուղար Տօն Բապլօ Սոլէր, Տէր եւ Տիկին Միքայէլ էֆ. Ցակոբեան, Տէր և Տիկին Մարդէն էֆ. Ցակոբեան, գնդապետ Տքդ. Տիգրան պէյ Աճէմեան իր աղջիկներով, Տքդ. Եաղուպեան և տիկինը, և ուրիշ բազմաթիւ անձնաւորութիւններ։ Պարահանդէսին հասոյթը բաւական կլորիկ գումարի մը յանգեցաւ։ Պարահանդէսը ժամը 10ին սկսաւ և աւարտեցաւ ժամը 3ին կէս գիշերէն ետքը։

ԲԱՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ վերատեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Շիշլի Օսմանպէյ զբօսարանին մէջ իբր Թաշ Տէլէնի չուր ծախուած և Օննիկ Ինճէեան կնիքը կրող չուրը՝ Թաշ Տէլէնի չուր չըլլալը և հոսած ու հետեւաբար չխմուելիք վիճակի մէջ ըլլալը, յետ քննութիւն ոտուգուելով այդ կնիքով ծախուած չուրերը հրապարակէն պիտի ժողվուին, և յիշեալ Օննիկ Ինճէեանն ալ օրինաց խստութեան պիտի ենթարկուի։

—Նոյն վերատեսչութիւնը կը ծանուցանէ նաեւ թէ Ադաբազարի կողմը պղպեղաճառ Թանաչի ծախած ձէթին՝ յետ քննութեան խարդախուած և սուտասմի իւղով խառնուած ըլլալը ստուգուելով, այդ իւղերը գրաւուած են, և զանոնք ծախող Թանաչն ալ օրինաց խստութեան ենթարկուած է։ իրմէ 10 մէճիտիէ ևս գանձուած է, իբրեւ ծախք նոյն իւղերուն տարբալուծման։

ՑՈՒՆԱՐԻՆ ԹԱԽԻՏՐՈՄՈՍ լրագիրը անպայման կերպով դադրման դատապարտուած է։

ՄԱՐԱՇԻ կառավարչութեան փոխանորգ անուանուած է Քիլիսի գայմագամ Րէչիտ պէյ։

ԽԱՂԱՐԱՆՆԵՐԸ.— կայս. Իրատէ մը կը հրամայէ անմիջապէս փակել Պոլսոյ, Բերայի և Սկիւտարի կողմերը գտնուող խաղարանները, և երբէք թոյլ չտալ սրճարաններու, զբօսարաններու մէջ և ուրիշ տեղեր խաղի թուղթերով կամ ուրիշ ո և է կերպով խաղ խաղալը (ֆոմաթ)։ կայս. այս իրատէին համաձայն առջի օրը ոստիկանական պաշտօնեաներ պտտելով Բերայի կողմի ֆոնդինէրը և սրճարանները խաղերը արգիլեր, և խաղի թուղթերը ժողվել տուեր են։

ՔՐԵՏԻ ՖՈՆՍԻԷ ԷԺԻՊՍԻԷՆ

204ՐԴ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ
3% ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐՈՒՆ
1902 ՅՈՒՆՎԱՐ 15

311223 թիւը չահած են 100000 ֆր.։

Հետեւեալ 25 թիւերը չահած է 1000ական ֆր.

5904	55850	101879	188362	277071
8199	65801	147316	194845	294145
31846	80397	154616	231038	303699
41203	82272	156755	242900	315487
47580	94156	157361	267763	324117

Վճարումները պիտի կատարուին 1902 փետր. 1էն սկսեալ Թուրքիոյ մէջ Բրէտի Լիոնէի կողմէ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ՊԵՐԼԻՆ, 23 Յունվ. — Վենեցուէլայի նախագահ Քաստրօ Գերմանիոյ պահանջումներուն ի պատասխան յայտարարեր է թէ Նորընդարանին յառաջիկայ նիստին պիտի ներկայացնէ Գերման պահանջումները և ի մէջ այլոց չփոթութեանց միջոցին Գերման հպատակներու կրած վնասուց հատուցման խնդիրը։

ՎԻԵՆՆԱ.— Այսօր հանդիսաւորապէս կատարուեցաւ Էլիզապէթ Մառի արձիդքսուհիին ժառանգութենէն հրաժարման արարողութիւնը Վինտիկրացի իշխանին հետ ամուսնանալուն առթիւ։ Ներկայ էին Ցբրանց-Եոզէֆ կայսրը, արձիդքսերը, պալատական աւագանին նախարարները։ Ամուսնութեան արարողութիւնն ալ կատարուեցաւ այսօր հանդիսաւորապէս։

ԹԻԻՆԶԻՆ.— Գերման տեղական Մաքիաս Չղոյն պահակութիւն ըրած առեն ծանրապէս վիրաւորուեցաւ աւազակներէ արձակուած հրացանէ մը։

ՀՌՈՄ.—Իթօ մարքիզը նաթոլի ուղեւորեցաւ։

ՊՈՒԻՐԶԸ.— Ելմտական նախարար Պ. Բալլատի հրաժարած է, նախարարապետին հետ ունեցած անհամաձայնութեան պատճառաւ։

ՎԻԵՆՆԱ.—Ցաքնավալիայի մէջ (Աւստրիա) մեծ հրդեհ մը ծագելով 200 տուներ և 6 մարդիկ այրեցան։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բեքհէնն կը հեռագրեն թէ օտար դեսպաններու մեծամասնութիւնը այսօր Բուանկ Սու կայսեր ներկայացուցեր է իր յանձնարարագրերը։ Արարողութիւնը շատ չքեղ եղեր է։

—Ալլահապատէն կը հեռագրեն թէ Երեք նոր զօրագունդեր, Տիւինկ զօրավարին հրամանին տակ, ճամբայ եղեր են դէպ ի Աֆրիտիներուն երկիրը, ուր անկարգութիւնները կ'ընդարձակուին։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

(Ցուանիէի գործակալութենէն)

ԼՈՆՏՈՆ, 24 յունվ.—Լորտ Տըֆրին Ավա որ բազմաթիւ տեղեր անգլ. դեսպանութեան պաշտօնը վարած է, հոգեւարք է։

—Պ. Պալֆուր Երեփ. Ժողովին մէջ յայտարարեց թէ կառավարութեան ուէ առաջարկութիւն չէ եղած Պօէր պատերազմին հաշուութեան կնքման մասին։

ԲԱՐԻԶ.—Ձարը պատուիրակ մը պիտի ղրկէ Մինելիք կայսեր, մէկ քանի ընտիր ու գեղակերտ սուրեր նուիրելու համար ա նոր։

—Հռչակաւոր ըմբշամարտ Դարա Ահմէտ հոս հասաւ։

ՍՈՒՐՃԱՆԴԱԿԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Ց. Դ. Ա. Կեօրէլ (Էտլէվէ).—Ստացանք բաժանորդագրին և թերթերը ղրկել սկըսանք։

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԴՕՆՍՕԼԻՏԷ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	26.32
Երէկուան բարձր գինը	26.35
Երէկուան վար գինը	26.32

ՐՈՒՄԵԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ Ֆր.	108.75
Երէկուան բարձր գինը	109.12
» վար »	108.62
Բէժի Լ. Օ.	14—
Թրամվայ բաժնեթուղթ	5.65
» պարտաթուղթ	471
» Ժոպխանա	1.50
Օսմ. ապահովագր. ընկ. Լ. Օ.	3.60
Բրիօրիթէ Թիւրք	—.—
Թրանսվալ Ֆր.	119
Քարափ	465.
Քրէտի Ֆոնսիէ էժիբսիէն	264 50

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Մէճիտիէ արծաթ	Ղ.	108.05
Մէճալիք		96.30
Անգլիական ոսկի		110.09
Ֆրանսական ոսկի		87.36
Ռուբիւ		51.08
Բօլ.		91.—
Բուպլի Թղթադրամ		8.58
Լանտոն 3 ամիս		110.17
Բարիզ		22.76

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ 23 Յունվ.	ԲԱՐԻԶ 23 Յունվ.
Անգլիական	Ֆրանսական
Անգլ. գօնս. 94.12	100.22
Օս. գօն. սէռի B 50.50	
2 » » C 27.80	27.90
» » » D 25.	25.65
Ցանք Օթթօման.	554.—
Թրանսվալ	120.50
Օսմ. Բէժի	317.—
Բրիօրիթէ	505.—
Օսմ. Մաքջատուն	
Օսմանիէ	510.
Գրէտի Լիոնէ	462.—
Իտալական	1040
Սպանիական	99.80
	77.60

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՕՐԱՑՈՅՑ

Շաբաթ 12/25 Յունվ. Պարահանդէս «Միլորդութօ». ԲԷՐԱ-ԲԱԼԱՍ։

Շաբաթ 12/25 Յունվ. Նուագահանդէս «Որնամա». ԹԷՔԷԹՈՆԻԱ։

Կիրակի 13/26 Յունվ. Պարահանդէս տղայոց մաթինէ, Նշիանա-Իզզաէտին. ԻՒՆԻՕՆ-ՖՐԱՆՍԷԶ։

Շաբաթ 7/3 Փետրվ. Պարահանդէս «Օսմանիա» ԲԵԴԻ-ՇԱՆ։

Շաբաթ 19/1 Փետր. Սուսերամարտութիւն. ԲԷՐԱ-ԲԱԼԱՍ։

Երկուշաբթի 21/3 Փետր. Նուագահանդէս. ԻՒՆԻՕՆ-ՖՐԱՆՍԷԶ։

Կիրակի 27/9 Փետր. Մաթինէ, Բերայի Հրեայ որբանոցի օգնութեան. ԻՒՆԻՕՆ-ՖՐԱՆՍԷԶ։

Շաբաթ 9/22 Փետրվ. Պարահանդէս «Աղքատասիրաց» ԲԷՐԱ-ԲԱԼԱՍ։

ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 250,000,000 ՖՐԱՆՔ

Ամբողջապէս վճարեալ
Գործակալութիւն Կ. Պոլսոյ, Հալաճեան խան, Գարաքէօյ. Կամուրջին մօտ, Դէր-Գործակալութիւն Պոլսոյ կողմը, Սուլթան-Համամ

ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷՆ կը կատարէ սեղանաւորական ամէն տեսակ գործողութիւն։ Փոխատուութիւն կընէ արժէթուղթերու վրայ։ Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ ի փոխարէն աւանդ թողուած արժէթուղթերու Ֆրանսական եւ ուրիշ զանազան հպատակներու վրայ չրջաբերութեան կը դնէ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԵՐ եւ ՎԱՐԿԱԳՐԵՐ։—Պորսայի հրամաններ կը կատարէ։—Կտրոններ կը վճարէ։— Պայմանաժամով ՄՈՒՐՀԱԿՆԵՐ կուտայ որոշեալ պայմաններով—Արժէթուղթեր կ'ապահովէ։—Դրամ կ'ընդունի Ջէքի հաշուով։

ԴՐԱՄԱՐԿՂՆԵՐ վարձու կուտայ—Առեւտրական տոմսերու, փոխագրերու եւ փոխանագագրերու արժէքը կը գանձէ։

ՊՈԼՍՈՅ Դէր-Գործակալութիւնը կը կատարէ ամէն տեսակ սեղանաւորական գործեր։—Ապրանքի վրայ փոխատուութիւն կ'ընէ։—Ապրանք կ'ընդունի թէ' բերել անպայման աւանդ պարզ մթերոցէք սառնալով, եւ կամ յանձնակատարութեամբ՝ Պոլիս կամ արտասահման վաճառման համար։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ Կ. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ ԷՖ.Ի

Երկու հատոր 15 ղշ.

Խիստ շահեկան վէպ մը, որ անցեալ տարի «Մուրհանդակ լրագրին մէջ հրատարակուեցաւ բերեւ թերթօն և մեծ հաճոյքով ու հետաքրքրութեամբ կարդացուեցաւ։ Կը գտնուի Պաղտատլեան գրատունը, Սուլթան Համամ թիւ 14, եւ գրավաճառաց քով։ 3—1

ՕՐՄԱՆ ՄԷԱՏԻՆ ՋՐԱԱԹ ՆԷՋԱՐԷԹԻՆՏԷՆ

Օրման, Մէատին վէ Զրաաթ Նէզարէթի ճէլիլէսինտէն վիլայաթը Շահանէ օրմանը վէ Մէաաին մէմուրլարընա պա բօսթա իրսալ օլունաճագ թէզաքիր վէ ճէտավիլ վէ սաիրէ տէնկլէրին պէնտիյէսի մէվքի մունագասայա վազ խուլմէշ օլմաղլա, իշպու քեանունը սանինին զայէսինէ գատար մունագասայա տէվամ իլէ սաաթ տօգուզընտա գարարը մուվագգաթ վէ 48 սաաթ զարֆընտա ճիւզատէ պէշ թէնզիլաթ ճարա գըլընաճաղընտան, միւտաէֆի մէզքիւրէ զարֆընտա աէնկլէրին պէնտիյէսինէ թալիպ օլանլարըն վէ չէրաիթը միւնագասայը անլամաք, օնա կէօրէ բէյ սիւրմէք իսթէէնլէրին տէբօզիթօ ագչէլէրիյլէ պէրապէր նէզարէթը միւշարիլէյհա մուհասէպէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

9 քեանունի սանի սէնէ 317

„ՀԱՄԻՏԻՅԷ„ ՖԷՍԵՐԸ

Վեհ. Սուլթանին բարձր շնորհօք համաձայն Ֆէրիգիւղի մէջ մեր հաստատած «Համիտիէ» Ֆէսերու գործարանին արտադրածները իրենց նրբութեամբ եւ աժանութեամբ այսօր կրնան մրցիլ Եւրոպական արտադրութիւններուն, ըլլալ Ասկէ զատ ի բնէ բնիկ աժանութեամբը մեր արտադրած ֆէսերը կը գոհացնեն մեր ժողովուրդը, որ կը փափաքի տեղական արտադրութիւնները քաջալերել։ Մեր բուն նպատակն է երկրին ճիւղեր ստեղծել նոյնպէս մեր արտադրութիւնները դիւրացնել, եւ մրցելով եւրոպական արտադրութեանց հետ քաջալերել տեղական ճարտարարուեստը։ Պարծիլ կը համարինք յայտարարել նաեւ թէ մեր ֆէսի արտադրութեանց համբաւին հարկերէն 2-ը Հիճազի երկաթուղւոյ ծրին յինուեցեան յատկացուցած ենք։ Նոյնպէս Համազգային Անկելանոցին 450 ֆէս Պեհուայի Համիտիէ արուեստից վարժարանին 150 ֆէս նուիրած ենք ձրիաբար միատեղ։ Մեր ֆէսերը անձրեւէն եւ քրտինքէն չեն վնասուիր եւ կողապարաելու ալ պէտք չունին։ Կը յանձնարարուի մրցած ֆէսերը չորցնելու համար կրակի չբռնել։

Մեր ֆէսերը առանց ծոպի կը ծախուին վերջին գնով։

Գիներն են՝ մէջը Բէլգիոյ խիստ տկուն ֆէսեր 5 ղշ., մէջը խսիրով չրջապատուած 8 ղշ., մէջէ մէջ ֆէսով 10 ղշ., մէջը անդունով պատուած 13 ղշ.։ Ասոնցմէ զատ ուզուած ձեւով ֆէսեր կը շինուին գործարանիս մէջ յանձնարարութեամբ։

Կը ծախուի.— Պոլսոյ կողմը Համիտիէ Ճամաքէսի Քիւչիւք Իսմայիլ փաշա խանին տակ թիւ 17, Տիրէքլէր Արասը թիւ 71 եւ Ազգէրայ Եէշիլ Թուլումպա մէյտանի թիւ 101 վաճառատուները, Շէյխ Օսման պէյի սրբճարանին մօտ մեր գործատան մէջ, Պէյօղլու Մեծ-Պողոտային վրայ Տքթ. Քրիսեանի տանը տակ եւ Սկիւտար մեծ-չուկային մէջ թիւ 44 վաճառատուները։ 52-8

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ

Մեծ Հայ վաճառատուն, պատրաստ եւ չափու վրայ հանդերձներու, Կ.Պոլիս Սուլթան Համամ, Հավուզլը խանի մօտ Թ. 25։

Այս վաճառատան տէրը եւ հիմնադիրը Արտակ Մօսիկեան՝ իր ստացած ճիշտ մեծարեալ յաճախորդներուն վստահութիւնը եւ համակրութիւնը գրաւած ըլլալով, յաջողութեան ամէն պայմաններով կը ներկայանայ իր այս ձեռնարկին մէջ։ Հրապարակին վրայ եւ ոչ մէկ վաճառատան մէջ նմանը չտեսնուած վարպետ ձեւող մը միշտ ներկայ է եւ պաշտօն ունի հսկել հանդերձներու լաւ պատրաստութեան։ Գիներու մասին գաղափար մը այն ատեն միայն կարելի է ունենալ մարդ, երբ ապրանաց վրայ նշանակուած թիւերը տեսնէ։

Կը խնդրուի ուշադիր կարդալ հետեւեալ խօսակցութիւնը.—Մեր հագուստը Հաճի Շահին վաճառանոցէն առինք։ — Ո՞ւր, ո՞վ պիտի եղէ 69 տաք սանդուղներէ վեր։ Ո՞վ պիտի հօգնի մինչեւ հոն։ —Ինչ, չէ՞ք գիտեր, աչ խարհ իմացած թէ Հաճի Շահին՝ խանին վերնայարկէն վար իջաւ իր յաճախորդներուն դիւրութեան համար, եւ այժմ կը գտնուի Սուլթան Համամ, Հավուզլը խանի մօտ թիւ 25 վաճառատունը։ Մարդը աժան հագուստ ծախելու հռչակաւորութենէն բռնուած չհամարձակեցաւ ուրիշներու նման սուղ և ծանր վարձքերու բեռան տակ մտնել։ Երկու տարի աժան վաճառատուն փնտռեց, փնտռեց, փնտռեց եւ վերջապէս գտաւ.... Հետեւաբար յաճախորդները թէ՛ գիւրաւ պիտի գանեն զինքը եւ թէ միեւնոյն աժան գիներով հագուստ պիտի հագնին։ Ինչուայ գիտէք թէ հրապարակին վրայ միայն Հաճի Շահինն է որ ընկեր չունի, եւ աժան ծախելուն մեծ պատճառը սա է որ շահույթը ընկերներուն մէջ չի բաժներ։ Զինքը ճանչող եւ իրեն համակրողները գիտեն որ անձնական ծախքը այնքան չափաւոր է որ գոհ սրտով Ալլահ պէրէքէթ վէրէ կ'ըսէ, եւ փառք կուտայ....

—Ուրեմն երթանք Հաճի Շահինէն առնենք մեր հագուստը եւ մեր բարեկամաց ալ յանձնարարենք։

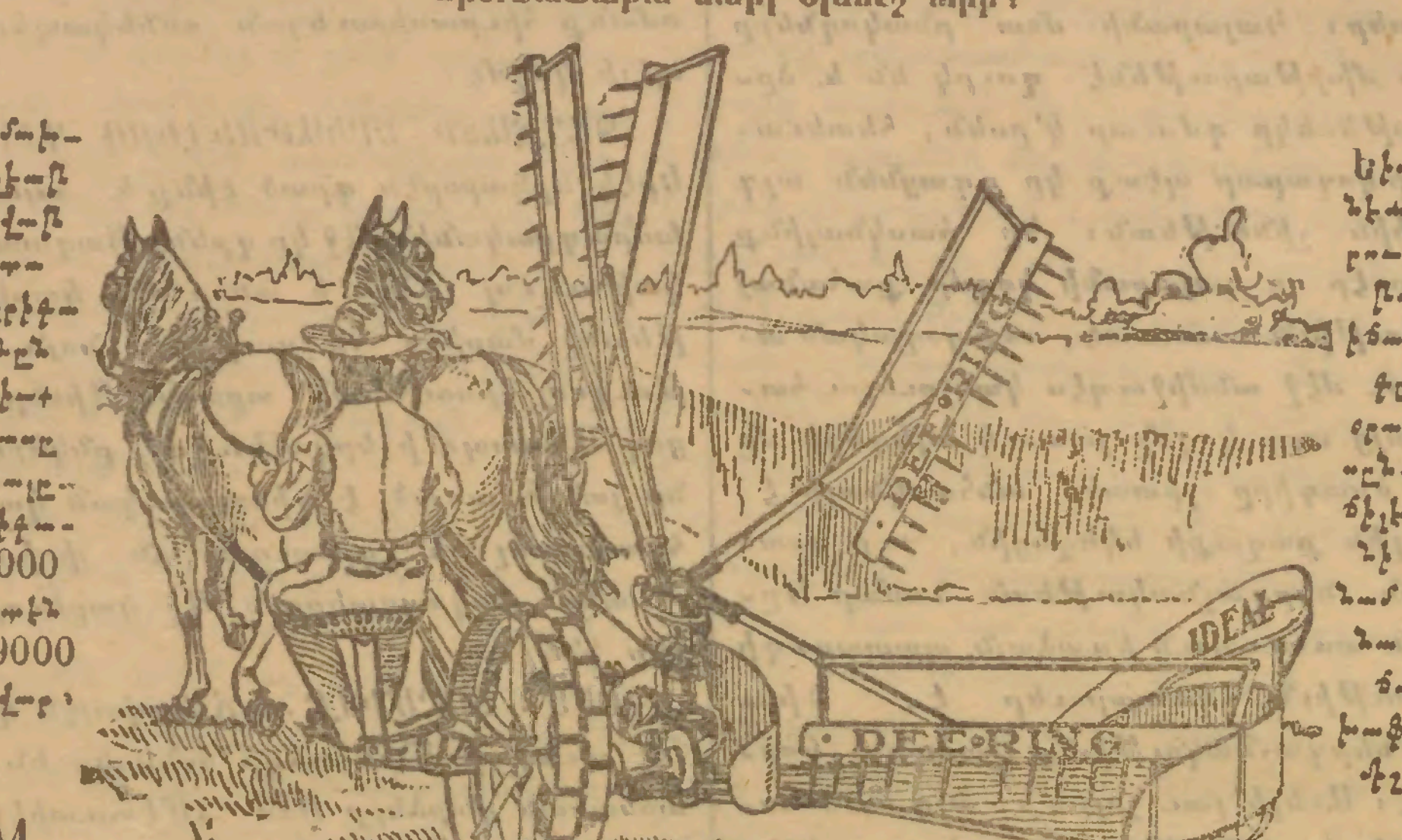
Կիրակի օրերը բաց է վաճառատունը — Մէկ գինը 2 ղշ. —Նորոգութեան աշխատութիւններ ձրի։

Տ Ի Ր Ի Ն Կ

ՊԻՉՄԷՅԷ ՄԱԽՍՈՒՍ ՏԻՐԻՆԿ ՆԱՄ ԱԼԷԱԹ ՈՒ ԷՏԷՎԱԹ

Պու Ֆապրիգա Բարիզին 1900 էք գրիուոնասիոնա 23 միտալեա իլէ էն պէօյիւք միւքեաֆաթա նայիլ օլմուշ տըր։

Պիչէկէ մախսուս ալէթի—ի էսէվէթի ճիվըրտա գովալարը պրեպարա ֆաթուրա տէմիր. Եէրլիւ-Ֆէրէ— 12000 — Ֆիաթի 9000 Պէշէք էտէր.



Եէրլի ալէթ նէտէն պէրէ... Տիրինկ նամ մաքինէ սաաթլէրը Տիրինկ քումբանեասը սաթըլմագտա րը։

1901 1901

Իշթէ եէնի պիր ասըրա տուխուլ էյլէտիք։ Միւրուր իտէն զէման չիմտի հիւզ սէնէյի կէլմիչ, պինաէն ալէյհ վուգուաթը թարիխիյէ սըրասընա գայա օլընմըշ տըր։ Պու ասըրըն թէրագգըյաթը ալէլուսուլ չայանը հայրէթ պիր տէրէճէյէ եէթիշտի։ Մաքինա մարիֆէթի իլէ պիչմէք ֆէվգալէլատէ պիր թէրագգը տէյի՞ մի։ 1858 ընէնէսինտէ «Մարշ» նամ Թըրիան մաքինասընըն էճատընտան պէրու պու անէ տէկին սէնաաթը մուհիմմէյի մէզգուրէյէ կէրէք Ամէրիգատա վէ կէրէք աւրուպանըն հէր պիր թարաֆընտա էն մի հիմ պիր մէվգը թութմուշ օլան ֆապրիգա «Տիրինկ» վէ գումբանեասը օլուպ, իմալ էյլէտիկի մաքինալարը սաթըն ալանլարըն հասպ ու հիսապը եօգ տըր։

Իսթէյէնլէրէ քաթալօկ տէֆթէրիմիզի մէճճանէն կէօնտէրիրիզ։ Մէզքիւր տէֆթէրտէ պէյզմէյէ մախսուս.

«Իտալ Տիրինկ» նամ տէմիթ իթմէ — «Իտալ Տիրինկ» նամ Թըրփան
» » օրագ պիչմէ — » » » Թըրմըգ կէպի

միւխթէլիֆ իւլ ճինս մուսիթազամ մաքինալարըմըզըն րէսիմլէրի մէվճուտ վէ իշպու մաքինալարըն միւպալաղաըզ վէ ճիտտի սուրէթտէ թարաֆըմըզտան թարիֆ խուլմըշ տըր։

Պու մաքինալարըն եէկեանէ տէբօզիթէրը՝ Տէրսաանէ թէ Գալաթատա Գիէօրգ պէյ խանընտա 1, 2, 3 նումէրօլը մաղազալարտա Մ. Սիմոնէյ Նովէլ վէ գումբանեասը տըր։

ԵԱԶՄԱՃԻՆԵՐՈՒՆ

Սստորագրեալս պատիւ ունիմ ծանուցանել Եաղմաճի բոլոր արհեստաւորներուն թէ վերջերս ինքը Թնդանօթարանի Վերատեսչութեան հսկողութեան տակ պատրաստած է եազմայի յատուկ ընտիր տեսակ սեւ ներկ, որ կը ծախուի օխան 5 ղրշ.ի, մէկ կամ աւելի օխանոց չիշերով ու տակառներով։ Այս առթիւ որոշած եմ այդ ներկերուն հասոյթէն մաս մը յատկացնել Հիճազի երկաթուղւոյ շինութեան։ Այս ներկերէն գնել ուզողները դիմեն Թոփհանէ, Թօփչլար Քէօշկ Իսկէլէսիի մօտ Թնդանօթարանի Վերատեսչութեան սեփական մթերանոցը։ 15—9

Ներկի վաճառական
ՀԱՍԱՆ ՉԱՎՈՒՇ ՉԱՏԼ ՄԷՀՄԷՏ ՍԷՉԱՅԻ

Թնդանօթարանի վերատեսչութեան կողմէ ընտրուած յիշեալ Մէհմէտ Սէզայի էֆ.ի այսազդը կը վաւերացուի։

ԹՆԴԱՆՕԹԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

„ՄՈՒՐՀԱՆԴԱԿ Ի ՏՊԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ"

կը տպուին ամէն տեսակ Տաճկերէն, Հայերէն եւ Գաղղիերէն գիրքեր, տետրակներ, մահազդներ, Նամակի գլուխներ եւ կը կատարուին ուրիշ ամէն տեսակ տպագրական գործեր, դիւրամատչելի պայմաններով։

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐՆ ԱԼ ԲԱՑ Է

կէս օրէն վերջ, Թերթը առաւօտները եալեան համար։

ԱՏԼԱՍ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ (ԼՈՆՏՈՆ) ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1808ԻՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՕՐՈՒԿ

ՃՈՐՃ Գ. ԹՕՓԱԼՕՐԼԸՆ ԱՆԳԼ. ՀՊԱՏԱԿ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՎՃԱՐՈՒԱԾ » 1000000
ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ » 15000000

Ցեղեալ կ'ապահովէ հրդեհի վտանգներէ կ'ընդունի ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ընդհանուր գործակալ
ԼԵՈՆ Գ. ՅԱՐԱՃ
Լուսաւորչեան երեսփոխ. Ալլահ, Պոլիս, Պոլսոյ Բարեդուրայի խան, թիւ 13

ՄԱՆՉԷՍԹԸՐ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1824ԻՆ

Դրամագլուխ 2,700,000 Անգ. ոսկի | Տարեկան եկամուտ 1,100,000 Անգ. ոսկի
ԱՄԷՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Ընկերութեան պաշտօնատուն՝ Գալաթա, Գեղօրթ-Քայա, Օսմանեան Պանքայի դէմ. Պօշ. Գանգառ։

Թ. ՔԱՐՏԷՐԻՆ ԷՖԷՆՏԻ ՓՈԽԱՆՈՐԴ
Վաճառատեղի, Ստեփանեան Քօլ. Թիւ 71, Օսմանեան Պանքայի մօտ. Քալաֆետ, Նշանտաշի Ռօթա, Մեծ Տեսչութիւն ..., Ցուցակ Հ. .. Պորտիկ. ...

«ՌՕՍԻԱ»

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ին կազմուած ապահովագրական Ընկերութիւն կենդանի ապահովագրութեան. Ընկերութեան մայր գրասենեակն է Պետերբուրգ։ Պոլսոյ գործակալութեան պաշտօնատունն է Գալաթա, Մեծ Պոլսանալ Ռուսաց Պանքայի կից, Թիւ 37։ ՓՈԽԱՆՈՐԴՆԵՐԻ.—ԱՍՈՒՅՆԱՆՋ.—ԿԵՍԱՆՔ.—ՀՐԴԵՀ. Ընկերութեան Վերատեսուչ Ա. ՀԻՒՍՈՒՆ

1898 տարւոյն մէջ գանձուած ապահովագրութեան 34,775,462 Փր.
Ընդհանուր ապահովագրեալ դրամագլուխ 121,765,333 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովելոց վճարած է 164,172,000 »

Ընդհ. Գործակալ Թումանեան Ա. ՅՈՎՍԷՓ ԱՆՏՈՆ Եղբարք. Պոլսոյ Քէչէճեան Խանի մէջ.

ՎԻՆՍԱՆ ՖՕՑԱՃԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ԱԿՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ

Կ.Պոլիս, Զահճէգափուսու, Ճէլալ Ձէյ խանի կից, թիւ 1.
Զինֆօն Արքեայ մաղազասը



Վերոյիշեալ վաճառատան մէջ ակնոցային եւ վիրաբուժական ամէն տեսակ գործիքներ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ եւ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ կը վաճառուին։ Ամէն տեսակ կակուղ եւ կարծր լաստիկէ (քաուչուկ) առարկաներ, աճուկի կապիչներ (պանտաժ). տեսակ տեսակ գրեխներ (չէքիկ), ելեքտրական մեքենաներ, ջերմաչափներ, հեռադիտակներ, խոշորացոյցներ, մանրադէտներ (միքրոսքոփ), փոքր եւ մեծ մանրադէտի ապակիներ, նոր տեսակ ակի եւ այլն ակնոցներ կը գտնուին վաճառատանս մէջ։ Գիները խիստ աժան։

"ՄՈՒՐՀԱՆԴԱԿ„Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 186

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՐ

ԿՆՈՋ ԱՏԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՍՆ Բ.

ՊԱՐԷՅԹ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

Ժ

ՊԱՐԿԵՇՏ ՕԻԱՋԱԿ ՄԸ

—Ահ, միշտ մեծանձն ու բարի էք, միշտ նոյն սրտի տէր անձն էք։ Այո՛, այո՛, բարեկամ մնացէք ինծի։ Նոյնիսկ վաղը Պ. տը Միկրանը տեսնելէս անմիջապէս եւքը պիտի գտնեմ ձեզ, անոր և իմ միջեւ անցած դարձածը ձեզի տեղեկացնելու համար։

—Տիկին, դուք յանդիմանեցիք զիս թէ անխոհեմ արարքի մէջ գտնուած եմ փոքրիկ Ելիանի նուէրներ տալու համար։ Այսօր դուք աւելի մեծ անխոհեմութիւն մը գործեցիք իմ պաշտօնատունս գալով. ա՛լ պէտք չէ որ հոս գաք. հակառակ ձեր ձեռք առած նախազգուշութիւններուն ձեր այցելութիւնները կրնան աչքի զարնել։ Սպասեցէք քիչ մը. ձեր ամուսնոյն վերադարձէն եւքը միջոցը պիտի գտնեմ ձեզ այցելութիւն մը տալու։ Վստահ եղէք որ մեծապէս կը փափաքիմ ձեր անդորրութիւնը ապահովել պահել։

Ժագ վայրկեան մը կանգ առնելով յարեց.

—Պարէյթ վաճառատունը պիտի երթամ Հավրէն հասած ապրանքներու մասին գործողութիւն մը կատարելու համար։ Վաղը պիտի երթամ և ապա կ'այցելեմ ձեզի։ Ժամը երկուքին դուք կ'ընդունիք Պ. տը Միկրանը, ժամը 3ին եմ կուգամ. կ'ըլլա՞յ։

—Շատ լաւ։

—Այն ատեն առ վաղիւ ժամը 3ին։

—Մնաք բարով։

Եւ Վալանթին հաստ քողովը դէմքը դարձեալ լաւ մը ծածկելէ եւքը իր ապարանքը դարձաւ. Մանկամարդ կինը չէր կրնար ծածկել իր մտահոգութիւնը իր նախկին սիրահարէն։

Ինչ, իր ամուսնութենէն առաջ տիկին տը Կզսի գիտէ՞ր ամէն բան։ Արդեօք իրեն հանդէպ ունեցած սէրէ՞ն դրդուած պատահուհին չգիտնալու զարկած էր Ժագ տը Վալմոնի հետ ունեցած յարաբերութիւնները։ Անշուշտ, և Վալանթին՝ Տիկին տը Կասիի բուն նպատակը հասկնալէ բոլորովին հեռու ըսաւ ինքնիրեն թէ Պառոնուհին այդ պարագային ճշմարիտ մօր մը, մեծ քրոջ մը պէս վարուած էր։ Հետեւաբար տիկին տը Կասի իր պաշտպանը, իր բարերարուհին՝ Ժագ տը Վալմոնի հետ իր ունեցած յարաբերութիւնները հաղորդած չէր կրնար ըլլար Պ. տը Միկրանի, որով այս վերջինն ալ խնդրէն բոլորովին անտեղեակ ըլլալու էր։ Վալանթին այս մտածումներով ինքզինքը վստահեցնել կը ջանար ըսելով թէ Միկրան Ֆրանսա դառնալու համար պէտք եղած դրամը խնդրելու կուգար իրեն։

Մանկամարդ կինը կրնար մտածել նաեւ թէ տը Միկրան ինչո՞ւ նիւ Եորք կը գտնուէր և ինչո՞ւ հոն գացած էր։ Սակայն այս բանը Վալանթինի մտքէն իսկ չէր անցներ։

Այսուհանդերձ Վալանթին հակառակ իր ջանքերուն չէր կրնար իր մտահոգութիւնը բոլորովին ցրուել, և Միկրանի նամակը կրկին կարդալով կ'ըսէր ինքնիրեն.

—Ժագ իրաւունք ունի, այս նամակին մէջ հրամայող և սպառնական բան մը կայ։

Ջեր կրնար դուշակել այդ սպառնալիքին ինչ ըլլալը, սակայն անորոշ վտանգի մը ուրուականը կը ցուցնէր իր առջեւ։

Նոյն օրը ամբողջ և յաջորդ առտուն Վալանթին տեսակ մը երեւոյթ առած էր, որ գաղթածին ելլնալի աչքէն չվրիպեցաւ։

Մանկամարդ աղջիկը կ'ըսէր ինքնիրեն.

—Բան մը կը դառնայ, մեր տիկինը անհամբեր է, սիրտը նեղացած կ'երեւայ։

Կէս օրուան ճաշէն եւքը տիկին Պարէյթ ըսաւ սենեկապաններէն մէկուն.

—Օտարականի մը՝ Ֆրանսացիի մը այցելութեան կը սպասեմ. անունն է Պ. տը Միկրան, որ ինծի ներկայանալ կը խնդրէ։ Եկած ատեն ուղղակի իմ յարկաբաժինս առաջնորդեցէք։

Գաղթածին աղջիկը, որ նոյն միջոցին ականջ կարած էր, մռմռեց.

—Ուրիշ Ֆրանսացի մըն ալ, Պ. տը Միկրա՛ն, ա՞ս ի՛նչ կ'ուզէ արդեօք։

Եւ ըլլնա նոյն օրը փոխանակ Ելիանի և դայեակին ընկերանալու, պարտէզ իջաւ և ապա փոքր սանդուխէ մը իր սենեակը քաշուեցաւ։

Ճիշդ ժամը երկուքին Պ. տը Միկրան Պարէյթ ապարանքը ներկայացաւ։

—Ի՞նչ կ'ուզէ պարոնը, հարցուց սենեկապանը։

—Կը փափաքիմ տեսակցիլ տիկին Պարէյթի հետ։

—Պարոնը կը հաճի՞ իր անունը ըսել։

—Պ. տը Միկրանն եմ։

—Տիկինը կը սպասէ Պ. տը Միկրանի, պարոնը թող հաճի սա սանդուղէն վեր ելլել։

Ըստ սպասաւորը և մեծ սրահէն ցուցուց ելեկտրական կոճակի մը վրայ կոխելով։

Տը Միկրան վեր ելաւ. սանդղավանդին վրայ Վալանթինի սենեկապանուհին կ'սպասէր։

—Պ. տը Միկրանը դո՞ւք էք, հարցուց սենեկապանուհին։

—Այո՛, օրիորդ։

—Վայրկեան մը սպասեցէք։

Ու սենեկապանուհին ներս մտնելով վայրկեան մը եւքը դուրս ելաւ ու Վալանթինի առանձնասենեակը առաջնորդեց զայն։

Մանկամարդ կինը, որ ոտքի վրայ էր, գլխու թեթեւ հակումով մը պատասխանեց տը Միկրանի յարգալից բարեւին և աթոռ մը ցուցնելով ըսաւ.

—Նստեցէք, Պ. տը Միկրան։

Եւ շարունակեց.

—Պարոն, ամուսնոյս բացակայութեան հետեւանօք քաշուած կեանք մը կ'անցընեմ, սակայն դուք տիկին տը Կասիի բարեկամներէն ըլլալնուդ բացառութիւն մըն էք։

(Շարունակելի)

Թարգ. ՊՕՂՈՍ ՔԻՔԼԷՔՃԵԱՆ